

MILIEURAMA

3

Bahro:

of het

radikaal

alternatief

Bond Beter Leefmilieu - Vlaanderen v.z.w.

MILIEURAMA IS HET POPULAIR
MAANDBLAD VAN DE BOND BETER
LEEFMILIEU-VLAANDEREN.

Redactie en administratie :
Aarlenstraat 25, 1040 Brussel.
Tel. : 02/230.94.10.

Jaarabonnement : 300 fr. te storten op
rekeningnummer 427-9082201-48 van
de Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen.

Steunabonnement : 500 fr.

Abonnement buitenland : 350 fr.

Cultureel jongeren-paspoort, Plus-drie-
pas, Cultureel paspoort anders-valie-
den : 240 fr.

Los nummer : 40 fr.

Hoofredakteur en verantwoordelijke
uitgever : Roeland Dirks.

Medewerkers : Dirk Van Melkebeke,
Lieve Grauls, Bart Van Waelderden, Em-
manuel Ampe (V.V.M.I.), Marleen De
Haen, Martin Besieux, Jaak Vander-
mosten

Lay-out : Wim Vermeylen.

Druk : EPO, Berchem.

Copyright :

Overname van artikels wordt aanbevo-
len, mits schriftelijke toelating en bron-
vermelding.

KRINGLOOPPAPIER IS
MILIEUVRIENDELIJK

Inhoud

EDITORIAAL.

Over de noodzaak van een daad-
werkelijk milieubeleid.

Roeland Dirks ...3

Internationaal Water Tribunaal

Wim Vermeylen ...6

Bahro: of het radikaal alternatief

Guido Steenkiste ...8

Moedermelk vs. poedermelk

Kris Savat ...13

Struktuurplanning: de stille
revolutie naar meer democratie

Paul Staes ...16

INSPRAAK.

De Canadese zeehondenjacht

Dr. Wim M.A. De Smet ...24

PERS & MILIEU.

Jaak Vandermosten ...27

KORTE BERICHTEN. ...29

PUBLIKATIES. ...32

KALENDER. ...35

Over de noodzaak van een daadwerkelijk milieubeleid

Roeland Dirks.

Wie de milieuaktualiteit van de jongste weken met aandacht volgt, geraakt hoe langer hoe meer overtuigd van de noodzaak van een daadwerkelijk milieubeleid op alle niveaus. Een aantal voorbeelden toont dit aan.

De Waterzuiveringsmaatschappij voor het Kustbekken heeft nu te Oostende een nieuw, modern waterzuiveringsstation ter beschikking. Andere grote werken, ten behoeve van de watervoorziening, bedreigen echter de natuur. Dit is het geval te Koksijde-Oostduinkerke, waar de Interkommunale Waterleidingsmaatschappij van Veurne-Ambacht een ontijzeringsstation wil bouwen in het waterwinningsgebied, dat volgens het gewestplan tevens natuurgebied is en waarvoor eerstdaags een klaseringsbesluit als landschap wordt verwacht.

Inzake waterzuivering loopt het vooral mis in het Scheldebekken. De meeste projekten zijn teoretisch, zeer duur en houden te weinig rekening met ekologische overwegingen. Dit komt omdat de sanering wordt uitgewerkt door privé-studiebureaus, die worden betaald volgens het principe: hoe duurder de werken, hoe hoger het ereloon. Zo bekeken zal de geplande zuivering van het Den-

derbekken alleen, vermoedelijk tien miljard frank kosten. Op deze wijze komt de zuivering van de Schelde in het gedrang, bij gebrek aan kredieten. De Vlaamse Waterzuiveringsmaatschappij zou dan ook dringend een haalbare aanpak moeten uitwerken ten gunste van het hele stroombekken, rekening houdende met de crisis en met de opties van het jongste memorandum van de Bond Beter Leefmilieu.

De watervoorziening steunt in Vlaanderen bijna uitsluitend op de bouw van spaarbekkens, ondermeer op de Zwalm, de Marke en de IJse, nabij de Blankaart en te Kluizen. Er bestaat echter een betere en goedkopere oplossing door gebruik te maken van de wintercapaciteit van de Maas en van de bergingsmogelijkheden van het Limburgs Maasgebied.

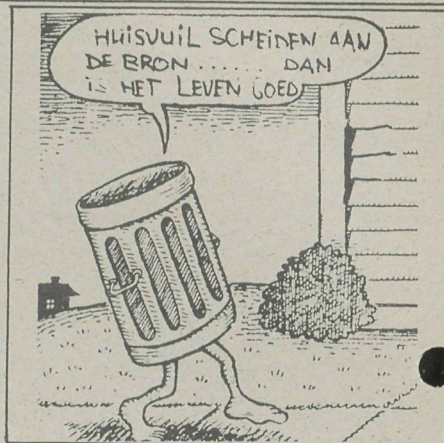
Op 8 februari jongstleden werd door enkele leden van het ruilverkavelingskomitee Nieuwmoer beroep aangetekend tegen de beslissing om de kleine Aa recht te trekken. De vallei maakt deel uit van het waardevol grensoverschrijdend landschap van de Molenbeek in Nederland. De Beneluxkommissie van het Leefmilieu heeft, voor het geheel, een beleidsplan opgemaakt, waarbij de kronkelende loop wordt behouden.

Editoriaal

De ontwerpers Agrotechnic en de Landmaatschappij willen de waterloop echter met bijna twee kilometer inkorten, ten behoeve van de landbouw. De kortstondige overstromingen veroorzaken nochtans weinig schade in de weiden. Bovendien zijn de geplande werken naar verhouding duur en weinig renderend, is het gebied in het gewestplan aangeduid als landschappelijk waardevol en zouden de gevolgen, ook in Nederland nadelig zijn voor het natuurbehoud. Gehoopt wordt dat Minister Akkermans zijn veto zal stellen tegen deze betwiste beslissing.

Eveneens op 8 februari hebben de bewoners van de Hofstraat te Tessenderlo geprotesteerd tegen de zoveelste stankgolf, blijkbaar veroorzaakt door Phillips Petroleum. Ruim tien jaar geleden werd officieel gestart met een groots opgevat saneringsprogramma voor de hele streek; ruim één jaar geleden werd bij Phillips Petroleum gestart met maatregelen tegen de stankhinder... maar over de resultaten van beide initiatieven is Beter Leefmilieu Tessenderlo nog altijd niet te spreken.

Op 1 februari startte te Maasmechelen en Houthalen-Helchteren een proefproject voor papierophaling. Naast de inmiddels vertrouwde glascontainers staan er nu ook papiercontainers, zodat de bevolking kan meewerken aan het hergebruik van twee afvalstoffen. Het initiatief richt zich in de eerste plaats tot diegenen die niet deelnemen aan bestaande papierinzamelingen. Het einddoel van het project is de uitbouw van een goed georganiseerd, blijvend en winstgevend systeem met tewerkstellingsmogelijkheden. Voor hen die geen blijf weten met bij-

voorbeeld vervuilde motorolie, wordt ook de plaatsing van afvaloliecontainers op gekontroleerde plaatsen overwogen. Op tal van plaatsen krijgt de bevolking dus de kans om mee te werken aan de oplossing van het milieuprobleem door energie, water, glas, papier en olie te sparen. We hopen dat er overal massaal wordt meegedaan.

De voorbije weken hebben jongeren van Natuur 2000 aan onze kust een groot aantal aangespoelde zeevogels opgeraapt. Op zaterdag 13 februari organiseerden zij een manifestatie te Oostende om te protesteren tegen deze wantoestand. De verzamelde kadavers werden meegedragen in de optocht. De meesten stierven aan longontsteking of slokdarmverstopping, ten gevolge van zeewatervervuiling door stookolie. De olielaag tast de isolatielaag van het verenkleed aan, of doet de binnenkant van de slokdarm samenkleven, zodat de dieren niet meer kunnen eten. Vele sterven eenzaam op verlaten eilanden en hun kadavers worden nooit teruggevonden. Het aantal stookolieslachtoffers is dus veel groter dan algemeen wordt gedacht.

Editoriaal

Op 3 februari hebben 64 leden van het Europees Bureau voor Milieuzaken te Brussel een verklaring goedgekeurd met betrekking tot de zgn. zure regen. Aangedrongen werd op de toepassing van de Konventie van Genève (1979) inzake internationale luchtvervuiling, energiebesparende maatregelen, de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen en de voortzetting van de aktie, onder meer te Stockholm in de tweede helft van juni e.k.

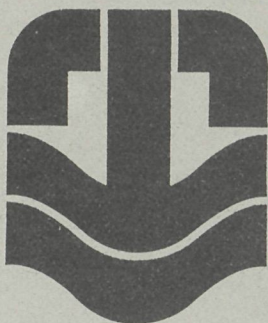
Eveneens op 3 februari werd België veroordeeld door het Europees Gerechtshof, wegens het niet toepassen van zes milieurichtlijnen m.b.t. afvalolie, oppervlaktewater bestemd voor de drinkwaterproduktie, de kwaliteit van zwemwater, twee gevaarlijke chemische stoffen PCB en PCT (polychloorternefyl), titaandioxide-afval en afval in het algemeen. Verwacht wordt dat België zijn voorzitterschap van de Europese gemeenschap zal gebruik maken om vóór einde juni ook in eigen land orde in de zaken te stellen. De titel van Staatssekretaris F. Aerts werd inmiddels gewijzigd, i.p.v. Sociale Zaken wordt hij nu Volksgezondheid én LEEFMILIEU. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de opmerking van de Bond Beter Leefmilieu, wat uiteraard verheugend is.

Milieubewegingen hebben zich steeds verzet tegen de soms vergaande versnippering van de bevoegdheden inzake natuur en milieu. Zij hebben steeds het standpunt verdedigd dat alle milieumateries thuis horen in één departement voor het leefmilieu. Nu het touwtrekken m.b.t. de bevoegdheidsverdeling binnen de Vlaamse regering blijkbaar nog niet helemaal tot het verleden behoort, past het van even na te gaan of dit

standpunt, dat trouwens werd bijgetreden door het 3de Groenkongres in oktober '80, nog haalbaar is. Door monumenten en landschappen te koppelen aan natuurbehoud zou Minister van Kultuur Poma zowat de helft van de milieumateries onder zijn bevoegdheid krijgen, terwijl Minister van Leefmilieu Lenssens de milieuhygiëne zou beheren; samen zouden deze twee ministers dan de bevoegdheid over één departement voor het leefmilieu kunnen delen, terwijl Minister Akkermans zijn bevoegdheid over ruimtelijke ordening zou behouden.

In werkelijkheid is de toestand enigszins anders, zoals blijkt uit de reactie die we uit ons vorig editoriaal mochten ontvangen van de dienst pers en public-relations van de Vice-Voorzitter en Gemeenschapsminister Karel Poma: "Uw editoriaal meldt dat 'Minister Karel Poma in de Vlaamse Executieve buiten spel wordt gezet' inzake milieumateries. Dit bericht is helemaal uit de lucht gegrepen, daar er binnen de Executieve duidelijke afspraken zijn over de aan de onderscheiden Gemeenschapsministers toegekende bevoegdheden. Zo is de Heer J. Lenssens bevoegd voor Leefmilieu en Waterbeleid, de Heer P. Akkermans voor Ruimtelijke Ordening, Landinrichting en Natuurbehoud en de Heer K. Poma voor o.a. het cultureel patrimonium, hetgeen betekent de klassering van monumenten en landschappen.

Indien u de zaak fundamenteel bekijkt, houden al deze materies inderdaad verband met het pakket leefmilieu in de brede zin van de term. Het spreekt dus vanzelf dat tussen de Gemeenschapsministers onderling de nodige koördinatie nodig zal zijn."

Internationaal Water Tribunaal

Wim Vermeulen

Een jarenlange strijd tegen de levensbedreigende legale en illegale lozingen van chemisch afval heeft tot nu toe niet het gewenste resultaat behaald. Ook de weg van parlementaire akties liep op niets uit. Keer op keer werden onderhandelingen tussen regeringen uitgesteld of werden nietszeggende verdragen afgesloten. De lozingen van zeer giftige, niet afbreekbare stoffen gaan door, zowel in de Europese rivieren als in de Noordzee.

Elf Nederlandse milieuorganisaties, verenigd in het Comité Rijnappèl hebben daarom besloten een Internationaal Water Tribunaal te organiseren. Dit tribunaal zal binnen precies 1 jaar (april '83) te Rotterdam gehouden worden. Vijftien Europese milieuorganisaties, waaronder de Bond Beter Leefmilieu, zijn betrokken bij de voorbereiding van deze groots opgezette internationale aktie.
Een korte voorstelling.

Motivering

Veel chemische stoffen worden ongecontroleerd en in grote hoeveelheden in het water geloosd. In 1978 bijvoorbeeld werd er 73 ton cadmium gestort, 39 ton kwik en 53 ton

gehalogeneerde koolwaterstoffen. Dit ondanks het feit dat al deze stoffen op de zogenaamde "zwarte lijst" voorkomen. Deze stoffen zijn zo giftig dat ze niet in het milieu zouden mogen geloosd worden, gezien ze nauwelijks afbreekbaar zijn, zich ophopen in voedselketens en dikwijls uiterst giftig zijn.

Tribunaal

De hoofdtak van het tribunaal is zich uit te spreken over de verontreiniging van de Rijn en de Noordzee, in het bijzonder door zware metalen en organische micro-verontreinigingen. Hieronder vallen de verbindingen die op de "zwarte en grijze lijst" staan, die in internationale verdragen zijn opgenomen zoals bijvoorbeeld in het Rijn-Chemie verdrag van 1979.

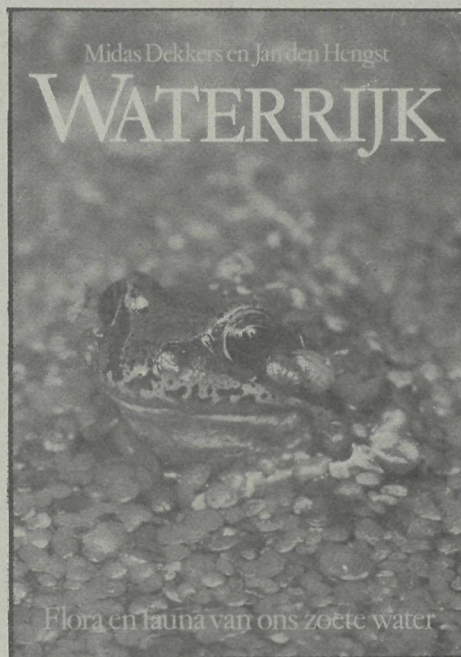
Er zijn op dit moment een achttal aanklachten in voorbereiding. Deze hebben betrekking op de lozing van zware metalen (vooral cadmium) in het Roergebied, in het havengebied van Hamburg, door dumpingen in de Noordzee en door lozingen door de kunstmestindustrie langs het geheel Rijn-stroomgebied. Verder is een aanklacht over PCB-lozingen

door een aantal bedrijven langs de Rijn in voorbereiding, met name door de papierindustrie. De organisaties die het voorbereidend werk van de aanklacht doen, worden bijgestaan door een internationale wetenschappelijke commissie die de waarde van de aanklacht zal evalueren. De koördinator van deze commissie zet ook een monsteropname-tocht op, om watermonsters te nemen bij lozingspunten van steden en bedrijven en alzo de gegevens die door de aanklagers worden verstrekt te kontroleren en nader te onderbouwen.

Jury

De jury zal worden samengesteld door mensen die internationale faam genieten op één of ander gebied dat met de milieuverontreiniging te maken heeft, zoals economie, ekologie, wetgeving, internationaal recht, ethiek en ook andere publicisten (voor België Prof. Hendrickx en Prof. Suetens?). Deze onafhankelijke deskundigen zullen vaststellen of en in welke mate watervervuiling in strijd is met de internationale verklaringen, verdragen en nationale wetgeving. Uitspraken van het Internationaal Water Tribunaal kunnen aanleiding zijn voor verdere acties van overheden en milieubeschermingsorganisaties in Europa tegen waterverontreiniging.

Op 16 juni 1972 werd de Stockholm-konferentie van de Verenigde Naties over het menselijk milieu beëindigd met een lange verklaring. Artikel 6 daaruit luidt: "Het lozen van giftige stoffen of van andere stoffen en het afvoeren van warmte in zulke hoeveelheden of concentraties dat de capaciteit van het leefmilieu om ze onschadelijk te maken te boven wordt gegaan, moet beëindigd worden om

zeker te stellen, dat geen ernstige of onherstelbare schade wordt toegebracht aan ecosystemen. De rechtvaardige strijd van de volkeren van alle landen tegen vervuiling moet gesteund worden". We zijn nu bijna tien jaar later, waar staan we?

Een vergadering van het organiserend komitee van het Internationaal Water Tribunaal wordt op 20 maart te Arnhem gehouden. Van 13 tot 17.30 uur in het cultureel centrum "de Koehoorn", Koehoornstraat 17 (gelegen rechtover het station van Arnhem)

Kontaktadres IWT: Boudewijn Heidenrijk - Landelijke vereniging tot behoud van de Waddenzee.

Postbus 90 - 8860 AB Harlingen Nederland. Tel: 05178-5541.

Bahro : of het radikaal alternatief

Guido Steenkiste

Rudolf Bahro, achter in de veertig, leefde oorspronkelijk in Oost-Duitsland. Na het verschijnen in het westen van zijn boek "Die Alternative", dat afrekende met de schijn als zou Oost-Europa iets met socialisme te maken hebben, werd hij prompt tot 8 jaar gevangenisstraf veroordeeld. Door toedoen van internationale protestacties en genietend van een amnestiemaatregel, kon hij in 1979 naar West-Duitsland overwippen. Tegenwoordig kiest Bahro, als een van de hoofdfiguren van de West-Duitse Grünen, overduidelijk voor een radikaal ekologische opstelling.

Deze bijdrage tracht een inleiding te zijn tot Bahro's ideeënwereld, wat soms nogal theoretisch en misschien utopisch overkomt, maar zeker tot nadenken stemt.

Bahro's basisideeën

Bahro gebruikt de Marxistische methode om de maatschappij, eerst die van Oost-Duitsland en de zich socialistisch noemende landen, daarna die van de westerse industriewereld, ongenadig te bekritisieren. De strijd tussen de klassen is daarin niet meer de hefboom nummer één. Immers, de arbeidersklasse is niet meer als tegenstander aanwezig in het westers industrieel kapitalisme, de strijd die zij nu nog voert, voert zij op de rug van de Derde Wereld-massa's. De strijd voor de eigen voordelen moet naar de achtergrond verdwijnen omdat in de crisis

de totale samenhang van onze wereld op het spel staat. De Oost-West, Noord-Zuid en de mens-natuur relaties vragen dringend om een lange-termijn aanpak.

Daarin staat niet het opjagen van het BNP en het verhogen van de werkgelegenheid centraal, maar wel de vraag naar groot- en kleinschaligheid, de aard van de technologie, welke arbeidsplaatsen goed zijn voor de mensen, het probleem van de arbeidsverdeling (hoofd-handarbeid en het ontwikkelen van inzicht in behoeften en hun bevrediging. De verhouding met de natuur is een cruciale relatie in een nieuw te ontwikkelen model. Hoe dit alles voor elkaar moet gebracht worden beschrijft Bahro als een allesomvattende strategie. Op de kaderdag "Waarheen met de milieubeweging" sprak hij over een tocht te vergelijken met die van de Israëlieten uit Egypte naar het beloofde Kan-

naän. Hiervoor is echter een brede koalitie nodig van allen die weten dat de oplossingen die de sociaal-demokratie, de Eurokommunisten en klassiek links voorstellen achterhaald zijn. Radikale kritiek, de hergroepering op basis van ekologische prioriteiten, en het scheuren van de sociaal-demokratie is de kans tot hergroeperen voor de grote kulturele revolutie.

duen vervreemd zijn tegenover de maatschappelijke kracht, weinig invloed hebben op hun eigen lot en een groot tekort aan kommunikatieve relaties hebben. De overwinning op de onderworpenheid, zo schrijft Bahro, is het enige alternatief voor de grenzeloze expansie van de materiële behoeften. De jacht op prestige en status kan vervangen worden door het juk der machte-

"MEN KAN DE MAATSCHAPPIJ NIET VAN DE ENE DAG OP DE ANDERE WILLEN AFBRENGEN VAN DE GEWENNING AAN SPONTANE, MASSALE GROEI VAN DE PRODUKTIE, DE OUDE ARBEIDSDDELING, DE RANTSOENERING VAN DE HOGERE OPLEIDING, DE PATRIARCHALE OPVOEDING, HET PRESTATIEPRINCIPE BIJ DE INKOMENSVERDELING, HET GEBREK AAN GEMEENSCHAPSZIN EN HET BUREAUKRATISME"

Bahro : voorwaarden tot emancipatie

De centrale tema's in Bahro's denken zijn verweven met de grote boodschap. Er moet een kulturele revolutie komen waarin de emancipatie van het individu centraal staat. "De kulturele revolutie is de voorwaarde voor de breuk met de extensieve economische dynamiek, voor de teruggave aan de mens van diens plaats in het natuurlijk evenwicht".

Bahro werpt zich hiermee op als de vertolker van die delen van de ekologische beweging die - zoals hij zelf zegt over de grenzen van de politieke partijen uitdijnt - de maatschappelijke strijd verbinden met de gepolitiseerde aanpak van de milieuproblematiek.

De kulturele revolutie die aan bijna utopische voorwaarden wordt verbonden, noemt Bahro een reis naar binnen. Deze reis, uitmondend in een toeëigening door de subjektieve geest van de door de soort geschapen kultuur, zal niet gemakkelijk zijn. Het werkelijk probleem is immers dat de indivi-

loosheid af te gooien. Dat veranderend bewustzijn heeft zekere maatschappelijke konsekwenties. Het perspectief dat de uitstoot van produkten zo snel mogelijk moet vergroot worden, eigen aan de zich socialistisch noemende landen, maar evenzeer aan het kapitalisme in crisis, zal moeten worden bijgesteld. Het socialisme zal in plaats van achterhaalde welvaart veilig te stellen, voorop moeten lopen in structurele veranderingen, zowel wat betreft konsumptie als produktie.

Voor de kulturele revolutie zijn goed omschreven doelstellingen nodig, naast een politieke praxis. Die doelstellingen, ter verwezenlijking van een werkelijke gelijkheid, staan beschreven in het "Alternatief".

1. Herverdeling van de arbeid.

Bahro vindt het noodzakelijk dat de levenslange bevoordeling tot een maatschappelijke funktie doorbroken wordt. Deelname aan het beheer van het produktieproces, en de verheffing van de arbeid op het niveau van de aangewende techniek is karakteristiek voor die produktie.

2. Dezelfde vorming voor iedereen.

Deze vorming leidt tot sociale mensen. Los van de industriële druk moet het onderwijs opvoeren naar de hoogtepunten van kunst en filosofie, emotioneel en rationeel een brug slaan tussen het ik en de totaliteit. Een artistieke en politiek-filosofische praktijk is voor de jeugd dan ook onontbeerlijk.

Daarnaast is het nodig dat alle jonge mensen omgaan met machines en de beginselen van de natuurwetenschappen, de technische en economische wetenschappen leren kennen.

3. Het leervermogen en de motivatie moeten aangewakkerd worden.

De maatschappelijke structuur verhindert dat veelal. Een emotioneel-kultureel zwak milieu reproduceert dikwijls zo'n milieu. Opvoedingspraktijken moeten drastisch herzien worden om het vermogen verantwoordelijkheid te dragen aan te scherpen. Blijkbaar, zo getuigt Bahro, heeft men in de zich socialistisch noemende landen Freud genegeerd wat de seksuele opvoeding betreft.

De samenspraak zal een fundamenteel gegeven zijn. Overtuigen is dus het kodewoord. Computer en massakommunikatiemediën laten alle individuen toe regelmatig deel te nemen aan beslissingen.

Bahro : uit gesprekken en lezingen

De milieubeweging

In zijn lezing te Antwerpen en gesprekken ging Bahro in op het thema "Milieubeweging en ekologische praktijk". De bedoeling van de milieubeweging is de totale verandering van het maatschappelijk en individueel handelen. Ons model moet afgeschaft worden o.a. omdat het anderen op de wereld hopeloos frustreert en verarmt. Dit model, waarin een steeds grotere uitstoot van productie centraal staat, moet vervangen worden. Het zwaartepunt van zo'n verandering moet liggen in het realiseren van een andere democratie. Wat waard is om behouden te blijven, moet behouden blijven. Daarom is de

"HET GAAT ER IN DE EERSTE PLAATS OM ZULKE POLITIEKE EN GEESTELIJKE VOORWAARDEN TE KREEËN DAT ONZE FUNDAMENTELE LEVENSBEOEFTEN NIET LANGER ALS EEUWIGE DEUGDEN BEHANDELD, EN DOOR LIEDEN DIE NIET WETEN WAT ZE DOEN, VOOR DE TOEKOMST 'VERDER ONTWIKKELD' KUNNEN WORDEN"

UIT HET ALTERNATIEF

4. Persoonlijke communicatie in het kader van autonome groepen.

De verkorting van de werkdag is daartoe de fundamentele voorwaarde (Marx). De levenssferen van arbeid, liefheerij, wonen, recreatie en liefde zullen nauwer in verband komen te staan. Een reserve aan arbeidskrachten is dan wel noodzakelijk.

5. Algemene communicatie met betrekking tot maatschappelijke alternatieven.

herrie rond Bahro in vakbondskringen minstens overtrokken.

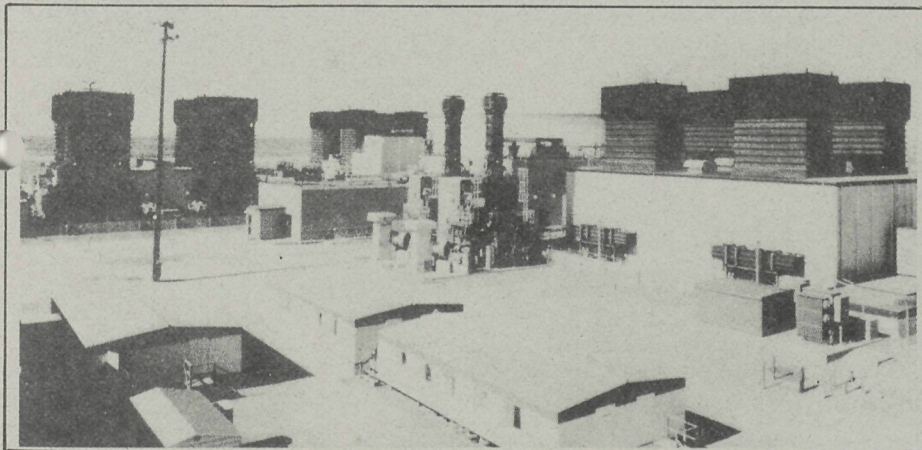
Bahro wil een democratie waar de emancipatie van de individuele mens centraal staat, en dan is democratie iets heel anders dan wat het nu inhoudt. Het Chinees spreekwoord door Bahro aangehaald "Ik wil zelf oorzaak zijn van iets" vult die democratie in. Elke belangengemeenschap moet het woord kunnen voeren. Om dit te verwezenlijken is volgens hem veel mogelijk en te tolereren. Zijn uitspraken de industrialisatie achter ons te laten, de auto- en

wapenfabrikatie stil te leggen, lieten hun sporen na bij het publiek. De uitvoering van deze plannen zullen dat nog meer doen. De spelregels moeten doorbroken worden en datgene wat nu irrationeel lijkt kan dus tot emancipatorische ontwikkelingen leiden. De breuklijnen liggen in de praktijk. Om dit te verwezenlijken is een strategie en een concept nodig, Bahro vindt dat daarvoor een nieuw historisch blok nodig is. Dat blok, bestaande uit de progressieven, de aktiefsten uit de arbeidersbeweging en konservatieven met radikale technologiekritiek, moet de discussie gaande houden met iedereen om zodoende, op lange termijn tot een meerderheid te komen. Dit nieuw historisch blok zal enkel slagen als het veelkoppig monster dat het kapitalisme is, in zijn totaliteit wordt aangepakt. Het parlement is daarbij een te gebruiken tribune, alhoewel daar enkel de belangenstrijd aan bod komt. De groenen echter, bestaande in en uit verschillende lagen van de samenleving zijn op zoek naar een globaal alternatief. Zij stellen ook de techniek en de wetenschap in vraag.

De sociaal-demokratie is niet meer in staat de samenleving te veran-

deren, zo meent Bahro. De sociaal-demokratie is met handen en voeten gebonden aan de bestaande kapitalistische maatschappij. Ook de linkse krachten binnen die sociaal-demokratie krijgen van Bahro weinig respijt. Zij hebben nog niet ingezien dat die sociaal-demokratie de samenleving niet wil veranderen, dat zij enkel nog achterhoedegevechten levert. Immers de werkloosheid is volgens de gekende principes niet op te lossen. De grondstoffen-uitputting is onherstelbaar. Het pacifisme is één en ondeelbaar. De emancipatie van de geïntegreerde arbeider is niet meer door de sociaal-demokratie te verwezenlijken. De arbeidersbeweging heeft haar rol gespeeld, maar het gebrek aan emancipatorische tendenzen betekent haar einde. Bahro denkt ook dat na de splitsing van de SPD, die hij voorziet door de strijd van linksen en ekologisten binnen haar rangen, de groenen de sociaal-demokratie zullen opzweven tot radikalisering.

Socialisme en milieubeweging moeten samengaan in een eko-socialistisch concept en strategie. De individualiteit is in de uitwerking van fundamenteel belang: de basiskrachten moeten vertrouwd worden, het autonoom handelen gesteund om de

machines te stoppen. In dit verband verwees Bahro naar de strijd voor 30.000 bomen rond de luchthaven te Frankfurt. Een ekologische beweging voor zo'n historische taak moet over goede papieren beschikken. Bahro ziet in Duitsland een beweging ontstaan die internationale kontakten uitbouwt, die theoretische en praktische diepgang verwerft, die steeds meer verschillende groe-

reeds zo ver, betoogt Bahro, dat we op één middag de hele menselijke beschaving kunnen uitroeien. Die hele groei voorkwam de dood van 14.000.000 kinderen in de Derde Wereld niet, en zal niets betekenen voor de 10% van de wereldbevolking die voor het jaar 2000 zal verhonteren. Onze groei zal over 20-30-40 jaar het hele evenwicht verstoren, voor zover dat nog niet gebeurd is.

DE ZOGENAAMDE TECHNISCH-WETENSCHAPPELIJKE EVOLUTIE, DIE NU NOG IN HET TEKEN VAN DIT GEVAARLIJK PERSPEKTIEF STAAT, MOET VANUIT EEN NIEUWE MAATSCHAPPELIJKE OMMENTELING GEHERPROGRAMMEERD WORDEN. HET HELE IDEE VAN DE VOORUITGANG MOET RADICAAL ANDERS GEÏNTERPRETEERD WORDEN, DAN WE GEWEND ZIJN

UIT HET ALTERNATIEF

pen aantrekt waardoor de betekenis van links en rechts vervaagt. In de praktijk blijkt dit geen problemen op te leveren, omdat het radikaal ekologisme wortelt in de behoeften. Om dit radikalisme te verwezenlijken is een kulturele revolutie echter nodig. Die revolutie en de krachten die haar beogen zijn niet te rekupereren. Zij is antikapitalistisch in haar fundament. Iemand die het industrieel systeem wil verder zetten heeft geen kans in de milieubeweging, aldus Bahro.

Bahro en het milieu

Nood aan kulturele revolutie, aan een totale omschakeling, komt voort uit de analyse van een wereld die ijlings naar zijn einde snelt. We zijn bij de biologische grenzen gekomen, zo stelt Bahro. De voortzetting van de evolutie is onmogelijk. Global 2000 aan Carter en de "Extermination" van Thompson (1) zijn twee zijden van eenzelfde medaille. De trage toename van produktie die we in de voorbij eeuwen gekend hebben leverde weinig problemen op. De exponentiële groei toont echter schrikwekkende kurven. We zijn nu

Omdat industrialisatie en energieverbruik van het type westerse industrielanden, onmogelijk is voor de gehele wereld, moet het hele patroon veranderen. De kulturele revolutie is hiervoor het sleutelwoord. De kwalitatieve groei, waarover in linkse kringen menige discussie loopt, is voor Bahro slechts reformisme. Symptombestrijding is zinloos, men moet het hele systeem aanpakken en teruggaan in industrialisatiegraad. Bahro herhaalt het steeds weer, en voegt er iedere keer weer andere, nu eens actuele dan historische verklaringen aan toe. Waar nood is aan kulturele revolutie, is die er tevens voor criteria voor produktie. Die produktie moet in de eerste plaats gericht zijn op de behoeften van de Derde Wereld. De organische landbouw zal allen moeten voeden. De luxe en het comfort, Bahro neemt als voorbeeld de skilift, zal beperkt moeten worden en enkel duurzame goederen zullen geproduceerd worden.

(1) Extermination: de parallel wordt hier door Thompson getrokken tussen de verdelging en bestrijding van onkruid en ongedierte en de vernietiging van de mensheid met behulp van atomaire techniek.

Moedermelk vs. poedermelk

Kris Savat.

Op het eerste gezicht kan je je misschien afvragen wat kindervoeding en milieubeleid zo onmiddellijk met elkaar te maken hebben. Maar als je ijvert voor de bescherming van ons leefmilieu, de plaats waarin onze kinderen zullen op-

groeien, waarom ons dan niet even buigen over de voeding van onze kinderen in hun eerste levensdagen en -maanden. Als je dit probleem dan nog inkadert in het wereldwijd voedselprobleem, dat steeds dreigender afmetingen aanneemt, dan zit je helemaal raak.

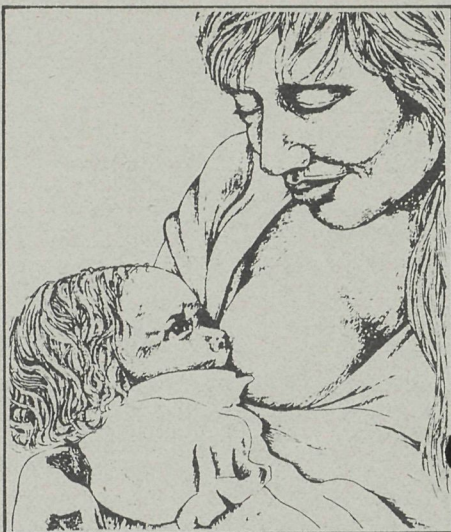
Teveel mensen lijden nog steeds honger, sterven van honger, in een wereld die best in staat is, mits aangepast en ekologisch verantwoord landbouwbeleid, voldoende voedsel te produceren voor iedereen. Ondervoeding betekent vooral voor kinderen een drastische beperking in de ontplooiingskansen en tijdelijke ondervoeding veroorzaakt blijvende lichamelijke en sociale achterstand. Des te schrijnender wordt het voedselprobleem wanneer een degelijk voedingsmiddel miskend wordt. Dit is de laatste jaren het geval met borstvoeding, terwijl juist de meest kwetsbare bevolkingsgroep, de zuigelingen, met borstvoeding een goede start kan nemen.

Uit de sterke daling van het aantal vrouwen dat borstvoeding geeft blijkt dat er een verandering is gekomen in de houding van de maatschappij ten aanzien van deze natuurlijke voedingsvorm, een verandering die trouwens inkadert in onze veranderde houding tegenover voeding in het algemeen. Nochtans zijn de experts het duidelijk eens over de voordelen die moedermelk biedt, zoals immunisatie tegen een aantal infectieziekten, relatief gemakkelijke en hygiënische toediening, het bevoor-

deren van een gunstige relatie tussen moeder en kind en ten slotte, een relatief goedkoop voedingsmiddel.

Daartegenover heeft de zuivelindustrie artificiële kindermelk ontworpen - door het wegnemen en opnieuw toevoegen van een aantal ingrediënten aan het basisbestanddeel, koe-melk - waarvan ze beweert dat ze de eigenschappen van moedermelk voor 99% nabootst. Sinds 1974 en het proces dat Nestlé toen voerde tegen de auteurs van de brochure 'The Babykillers' - en won op een technisch detail - heeft de problematiek van de baby- en kindervoeding vlgug aan belangstelling gewonnen. Tijdens de algemene vergadering van de Wereldgezondheidsorganisatie, gehouden te Genève in mei 1981, aanvaardden de overgrote meerderheid van de lidstaten een gedragskode voor producenten van baby- en kindervoeding. Deze gedragskode is het resultaat van jarenlange studie en volgehouden aktie door de WGO, UNICEF, en geïnteresseerde groepen. Studies, verricht o.m. door OSACI in Nederland en ICCR in de VS en door de Wereldgezondheidsorganisatie zelf, hebben aangetoond dat de agressieve reclamepolitiek gevoerd door producenten van babyvoeding op grote schaal aanleiding heeft gegeven tot het overmatig gebruik van kunstmatige babyvoeding.

Uiteraard is er geen enkel bezwaar tegen het feit dat op deze vorm van voeding overgeschakeld wordt als er geen andere mogelijkheid is om het kind te voeden. Kunstmatige voeding kan als een soort medicijn bestempeld worden. Het aantal gevallen waar borstvoeding ontoereikend of onmogelijk is wordt op ongeveer 5% van de zuigelingen geschat. In de geïndustrialiseerde wereld kan kunstmatige of "gehumaniseerde" melk, met een voldoende graad van

bakteriologische zuiverheid en volgens de voorschriften toegediend worden, ook aan pasgeborenen. Heel anders is het gesteld in de Derde Wereld waar zelden zuiver water voor handen is, geen koele bewaarplaatsen ter beschikking staan, en analfabetisme nog veel voorkomt zodat de juiste gebruiksaanwijzing niet begrepen wordt. Bovendien is kunstmatige babyvoeding zeer duur en kunnen de moeders er niet altijd voldoende kopen om hun kindje een volledige voeding te waarborgen. Ondervoeding of diarree, als gevolg van de verdunning van de produkten, is een frekwent nevenverschijnsel van kunstmatige voeding. Als alternatieve oplossing wordt dan vaak overgeschakeld naar gewone melkprodukten, en meer nog naar gekondenseerde gesuikerde melk, die weliswaar goedkoper zijn, maar ongeschikt als voedsel tijdens de eerste levensmaanden. Deze opsomming van nadelige effecten kunnen we, ten slotte, besluiten met de vraag naar de voedingswaarde van deze kunstmatige geprepareerde melk in vergelijking met het natuurprodukt.

Dat de verkoop van babyvoeding toch zo'n hoge vlucht genomen heeft is te wijten aan de veranderde levenswijze in het westen, waar de fles een gemakkelijksoplossing geworden is in een maatschappij waar geen voorzieningen bestaan die de moeder toelaten hun pasgeborenen zelf te voeden. In de Derde Wereld zijn hier een aantal factoren verantwoordelijk voor, zoals de daling van het geboortecijfer in het westen waardoor de markt verkleint en nood aan afzetgebieden ontstaat, de gebrekkige wetgeving terzake in vele Derde Wereldlanden en de agressieve reclame die daardoor kan gevoerd worden, o.m. door 'melkverpleegsters', die jonge moeders bezoeken in hun verpleeguniform om de 'medische' waarde van het produkt te demonstreren. Algemeen wordt door de reclame ook ingespeeld op het verlangen van vele mensen uit de Derde Wereld om onze westerse cultuur na te bootsen. De schadelijkste methode van al was wel het gratis uitdelen van stalen aan jonge moeders. Als ze deze gebruikten voor de voeding van hun kind, droogde hun eigen melk op en moesten ze het produkt wel blijven kopen. Het is deze tactiek die de

benaming "babykiller" kreeg.

Het is duidelijk dat dit probleem in de eerste plaats de Derde Wereld aanbelangt maar ook wij kunnen er niet onverschillig bij blijven. In de eerste plaats hebben wij voldoende bewijzen dat borstvoeding onder alle omstandigheden het beste is. Maar daarnaast is er de rol van het EEG-landbouwbeleid, dat door zijn politiek van prijzen en subsidies een overvloedige melkproductie in de hand werkt - productie die aan lage prijzen moet afgezet worden buiten de EEG en wie is er meer aangewezen om onze overtollige melk te consumeren dan de grote bevolkingsmassa's in de Derde Wereld, of zij het willen of niet, en liefst nog onder een industrieel verwerkte dus duurdere vorm.

Dit probleem is ook onze verantwoordelijkheid. Teneinde een sluitende internationale actie te voeren in coördinatie met de International Baby Food Action Network moet ook in België een werkgroep opgericht worden. Al wie rond deze problematiek wil werken kan contact opnemen met: Kris Savat, Rechtvaardigheid en Vrede, Tweekerkenstraat 17, 1040 Brussel.

"Moeder en kind" konsultatie, waar elementaire regels van voeding en hygiëne bijgebracht worden.

Strukturplanning : de stille revolutie naar meer democratie

Niemand ontken't nog het belang van een geordend ruimtelijk beleid, de nood aan bescherming van onze open ruimten tegen wildgroei met onherstelbare gevolgen, te wijten aan een niet-doordacht beleid.

Zo'n ruimtelijke planning staat in België nog overwegend gelijk met een "eindtoestand" planning. Gewestplannen, algemene en bijzondere plannen van aanleg, verkavelingsplannen ...; het zijn allemaal bodembestemmingsplannen of eindtoestandsplannen; dit wil zeggen statische plannen.

Strukturplanning daarentegen is een flexibele planingsmethodiek.

Het is een methode om een ruimtelijk beleid voor te bereiden en indien nodig het vlug aan te passen aan de tijdsevolutie en de dynamiek van de maatschappelijke leefpatronen.

Deze soepelheid ontbreekt volledig bij de hogervermelde statische planning, doordat de bodembestemming juridisch wordt vastgesteld. Bodembestemmingsplannen zijn louter realisatieplannen. Vandaar dat een beleidsplan op korte, middellange en lange termijn noodzakelijk is. Strukturplanning komt aan deze behoefte tegemoet.

Niet alle gemeenten zijn echter bereid deze laatste vorm van planning toe te passen. Het waarom van deze weigering en de mogelijkheden tot het 'losweken' van zo'n planning door de bevolking en o.a. milieugroepen wordt hier uit de doeken gedaan. Paul Staes (opdrachthouder Koning Boudewijn Stichting) had voor Milieurama een gesprek over de

mogelijkheden, de problemen, de aanpak en het uiteindelijk nut van strukturplanning met Jef Van Den Broeck die met een planingsgroep o.a. de verziekte toestand te Zoersel aanpakte.

PS. Voldeed het kontrakt met de gemeente?

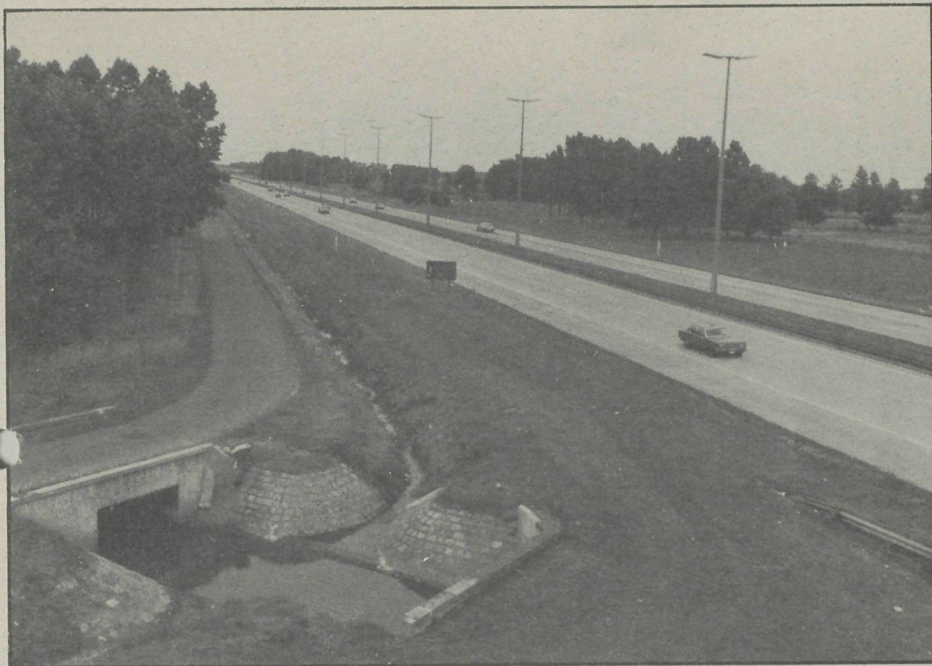
JB. Dat heeft geen problemen gesteld. We hadden te Puurs voor eenzelfde opdracht al een soortgelijk kontrakt opgesteld. Te Puurs weigerde het provinciebestuur aanvankelijk het kontrakt bij te treden, omdat strukturplanning als zodanig niet werd aanvaard. Na een hele tijd diskussiëren, werd die kwestie uiteindelijk opgelost. Ik begrijp dat echter wel: het ging immers om een nieuwe materie, er was nog geen ervaring mee, er bestonden geen tarieven voor. Intussen is er wel meer inzicht gekomen.

PS. Ervaringen van jullie en van anderen zoals Zoersel, Puurs, Bornem, Menen, Gistel, doen strukturplanning als zodanig dus ook ingang vinden op hoger niveau?

JB. Dat zit er inderdaad wel in. Het kontrakt voldeed dus, de gemeente heeft zich er ook strikt aan gehouden en wij ook geloof ik.

PS. Hoe reageerde de bevolking, was er respons?

JB. De bevolking heeft zeer goed

meegewerkt, het percentage van reactie lag erg hoog. Op de eerste enquête bijvoorbeeld kwam een respons van 750 op 5.000 gezinnen. Wiskundig betekent dit dat de antwoorden meer dan representatief zijn.

PS. Dé bevolking als zodanig of een deel ervan?

JB. Het is een bepaald soort bevolking, het wakkere deel dat antwoordt. Wellicht niet de autochtonen. Vooral mannen antwoorden, tussen 25 en 50 jaar, met een bepaald ontwikkelingsniveau.

PS. Treden de autochtonen dan nadien de standpunten en beslissingen bij?

JB. Vanuit het verenigingsleven waarschijnlijk wel, en daar zitten toch heel wat van hen bij.

PS. Enig idee waarom die laatste groep niet reageert?

JB. Deze structuurplanning kenmerkt zich door een duidelijk rationeel intellectuele aanpak. Een soort van planning dus waaraan men niet gewend is. Het gaat hier niet langer om dorpspolitiek. Door planning wordt het beleid op een ander niveau getild en daarenboven is de Kempense bevolking nu eenmaal gesloten van aard.

PS. Hoe verhelp je daaraan als structuurplanner?

JB. Wellicht door een andere manier van ondervraging en van gesprekken toe te passen, maar hier raak je een punt aan waar je slechts op lange termijn kan aan werken, een werking die dan gericht is op de basis en door de basis wordt aangedragen. Hier heb je het over een emancipatieproces, dé reden waarom opbouwwerk zo wezenlijk belangrijk is. Dat emancipatieproces duurt veel langer en is veel belangrijker

dan een structuurplanningsfase, dat wel een onderdeel uitmaakt van dat proces. Nochtans is ook de emanciperende invloed van de structuurplanning duidelijk, zowel ten aanzien van het beleid, van de stuurgroep als van de grote groep mensen die we dan toch hebben bereikt. Die emancipatie plant zich ook vanzelf voort: wie aanwezig was bij een hoorzitting, praat daar thuis of in zijn breder milieu over met anderen die niet aanwezig waren.

PS. Was structuurplanning zowat de laatste kans voor Zoersel om niet uit zijn kwetsbare voegen te bars-ten? Het nefaste proces van als maar uitbreiden ten koste van de eigenheid, was daar al jaren aan de gang.

JB. Het was hoog tijd, had men het zo nog enkele jaren laten voortduren dan zou Zoersel -dät Zoersel- verloren geweest zijn.

PS. Is hier sprake van een totaal ombuigingsproces?

JB. Er is iets gebeurd, men is gaan nadenken. Het beleid is meer fundamenteel democratisch en 'inhoudelijk' gaan denken. DE beslissingen qua ruimtelijke ordening, de opties die uit de structuurplanning zijn voortgevloeid, zijn verder gaand dan bij sommige andere structuurplanningservaringen, ook omwille van de uitgesproken problemen die aan de orde waren en omwille van de 'wakkerheid' van beleidsmensen en bevolkingsgroepen. Dank zij de ervaringen te Puurs, hebben wij het uiteraard te Zoersel beter kunnen doen.

PS. Tot nog toe gaat het om een beslissing-op-papier, om opties. Duurt het lang vooraleer de Zoerselnaar daar aan den lijve iets van ondervindt?

JB. Verbaal ligt het allemaal vast, men kan nooit meer terug. Nu dient alles echter omgezet te worden in daden, feiten. Een dan begint het te wringen, ook al is er geen weg terug.

PS. Wanneer bijvoorbeeld een verkavelingsaanvraag op de propfen komt?

JB. Die ervaring hebben ze nu voor het eerst te Zoersel, er is momenteel zo'n verkavelingsaanvraag in een reservegebied in behandeling. Men is er erover eens dat ze geweigerd moet worden. Het is dus inderdaad een vuurproef.

Kleinschalige herkenbaarheid, kan bewaard blijven (Zoersel).

PS. Het klassiek spel minderheid tegen meerderheid: hoe lagen de ervaringen op dat vlak.

JB. Een deel van de oppositie heeft zeer goed en mijns inziens zeer verstandig meegewerkt. Het spel werd zeer open gespeeld, ook dat is fundamenteel democratisch.

PS. Het proces leidde tot meer democratie?

JB. Zonder de minste twijfel. De gemeenteraad is vandaag een vertegenwoordiging geworden van de partijen, niet meer van de bevolking. Daarom was die 'verruimde gemeenteraad' in het kader van de structuurplanning zo boeiend. Daar werd gewerkt met de inhoudelijke aspecten van de discussie en de beslissingen, en met openheid en openbaarheid. En dat door het beleid, de bevolking en de planners samen. Waren betrokken bij die 'verruimde gemeenteraad': de gemeenteraad zelf, het OCMW, de gemeentelijke commissie van advies inzake ruimtelijke ordening, de stuurgroep, de plangroep en de administratie.

PS. Hoe reageerde die gemeentelijke administratie overigens? Misschien werden jullie, als planners-deskundigen van buitenaf, wel bekeken als vreemde luizen, stadsmensen die dachten dat ze het beter wisten, die hun werk kwamen afnemen?

JB. Door de fusie stond de administratie rond die periode voor een ruimere taak. In feite hadden zij geen planners voorzien, zodat het volgen van het proces door de administratie zeer moeilijk was. Hierdoor stelt zich ook het probleem van de continuïteit.

PS. Bekijk een doorsnee-gemeente. Al jaren doen zich daar 'automatismen' voor, die een beetje bescheiden in de schaduw worden gehouden, tussen beleidsmensen op alle niveaus en zij die er nu eenmaal rechtstreeks belang bij hebben dat bepaalde beslissingen wel en andere niet worden genomen. Welke invloed heeft structuurplanning op dergelijke 'relaties'?

JB. Die bedekte handelingen en beslissingen worden door structuurplanning in de openbaarheid gegooid én gepubliceerd. Er kan dus nog weinig 'en passant' worden geregeld. Ideale structuurplanning is een sleutel op de deur die de democratie opent.

PS. Jullie planningsteam is weg, de eerste fase is voorbij. Hoemoot het nu verder? Ben je niet bevreesd dat het uit zijn goede banen schiet?

JB. Het blijven opvolgen van zo'n proces is noodzakelijk, zoniet is alle werk voor niets gebeurd. Het kan inderdaad allemaal verstarren, en terug in het oude vervallen. Met die vrees zit je dan wel. De kans zit er ook in dat de creativiteit gaat verstarren door de bureaucratie. Hopelijk zal het proces worden voortgezet door de administratie en door de gemeentelijke commissie voor advies. Zij die aangesteld waren om het proces in gang te zetten, hebben nochtans alles gedaan om het proces te laten slagen. Ik hoop dat het gemeentelijk kader in de toekomst kan worden aangepast om van de planning een doorlopende activiteit te maken. Er zijn nog wel geregeld kontakten, maar je kan het uiteraard niet meer opvolgen met dezelfde kracht.

PS. Hoe zat het met die telefoontjes-met-de-planners tijdens het proces zelf? Zij daar afspraken over gemaakt van tevoren?

JB. Eén der voorwaarden van het hele proces bestond er precies in dat iedereen, ook oppositie, verenigingen en enkelingen, steeds zelf met ons contact kon opnemen en alle informatie zouden krijgen waar ze om vroegen. Wij namen dan wel duidelijk stelling op onze positie zonder bijvoorbeeld in de plaats

te treden van het beleid zelf, dat is vanzelfsprekend. De gemeentelijke administratie zou altijd zo'n houding mogen aannemen. De administratie moet gedepolitiseerd worden. Anderzijds zat de plaatselijke administratie met het probleem - uiteraard nu nog - dat zij te klein is in aantal om onze taak ten volle over te nemen.

PS. Is structuurplanning mogelijk voor een middelgrote stad?

JB. Niet op deze manier, dan moet je de methode aanpassen. Neem het structuurplan voor de Rupelstreek dat de G.O.M.-Antwerpen nu uitvoert. Dat dient uiteraard herdacht, gezien de speciale problematiek van het toepassingsgebied. Al zal het altijd wel beter gaan bij een kleinschalige gemeenschap. In een groter geheel moet je decentraliseren naar de mensen toe. Bij een inwonersaantal van 15.000 kan dat allemaal nog. Ik had daar persoonlijk alle contacten met de mensen zelf. Maareenmaal een gemeente van 50.000 of meer, wordt dat niet meer haalbaar. Je moet je eenheden dus aanpassen. Bij een stad dien je je dus te richten tot een wijk. Het beleid zal qua aanpak hoe dan ook moeten terugkeren naar territoriale eenheden en dus moeten afstappen van de sectoriële eenheden (huisvesting, financiën ...) waar ze nu mee werken.

PS. Wil je als planner zo een structuurplanning met goed succes vol-einden, dan moet je dat wel met hart en ziel doen?

JB. Dat moet met alle werk zo zijn, maar hier kan het niet anders of het mislukt. Bij planning is de kans tot mislukken dan ook zeer groot.

PS. Veel thuis geweest tijdens de Zoerselse ervaringen?

JB. Wij hebben tenslotte de inspraak en de planning tezamen gedaan. En dat kan uiteindelijk niet, hoe nuttig het ook is. Maar je bent avonden weg, dermate dat je je eigen, specifieke job - de planning - niet meer volledig behoorlijk kan doen. Inspraak is ons beroep niet. Maar je zat, na de vergaderingen, wel tot 2 - 3 uur 's nachts aan de pint. Meer te Puurs dan te Zoersel. En dat hoort erbij, onvermijdelijk. Dat is zelfs zeer prettig maar fysisch niet vol te houden. Komt daarbij dat je geregeld elders moet gaan praten over structuurplanning enz. Anderzijds moet de planner rechtstreekse banden hebben met de betrokkenen, rechtstreeks, zoniet zijn we weer aan het bureaukratiseren. De contacten van de planners met de insprekers én met de bevolking moeten rechtstreeks blijven bestaan. Er moet echter een inspraakorgaan worden teruggeplaatst. Voor de Rupelstreek hebben we samen met de G.O.M. zo'n model uitgewerkt.

PS. Hoe zie je die inspraak werken?

JB. Voor inspraak op gemeentelijk niveau zie ik twee wegen die tezamen bewandeld moeten worden.

- Binnen de gemeentelijke administratie moet een cel voor informatie en inspraak uitgebouwd worden die "advokaat speelt" tussen het bestuur en de bevolking. Zij geeft informatie, begeleidt inspraakprocessen (op gemeentelijk en buurt-niveau) en tracht (misschien in samenwerking met de kultuurdiensten) emancipatorisch te werken. Haar taak is echter meer afgestemd op de korte termijn en gericht op de problemen van bevolking en beleid.

- Gelijklopend met de gemeentelijke werking moet onafhankelijk van het gemeentelijk beleid, het opbouwwerk georganiseerd worden, emancipatorisch werkend op lange termijn. Dat betekent niet dat deze werking

niet kan uitgaan van de konkrete problematiek van de bevolking en wel integendeel.

PS. Geen kleinigheid als je, als bestuurder, zo'n structuurplanning op je nek laadt?

JB. Beslist niet, maar verkozen worden is geen vorm van beloning. Het is het vrijwillig op zich nemen van moeilijke, lastige en dikwijls ondankbare taak. Maar iedereen kiest vrijwillig voor een mandaat. En dan hoort het er allemaal bij.

S. Zou je het proces te Zoersel nu, na die eerste fase, anders aanpakken als je opnieuw zou beginnen?

JB. Nee, ik geloof het niet. Het liep mijns inziens goed te Zoersel. Op andere plaatsen zou ik het wel anders aanpakken. Te Zoersel waren we zeer snel op de hoogte van de problematiek. Het beleid pikte zeer goed in, het was zeer rationeel-gericht in zijn werking. Ook een deel van de oppositie reageerde snel. En de houding van "Hart van de Kempen", de plaatselijke milieu-groep heeft ook veel mogelijk gemaakt.

De bereidheid tot structuurplanning was er van bij het begin, de bereidheid tot samenwerking is er echter later gekomen, dat was niet zo van in het begin. Die is gegroeid door samen te werken, men begon mekaar beter te begrijpen, vooroordelen vervaagden en zo. Het is een proces geweest van leren samenwerken. En dat moet beslist voortduren. Wij zijn, als planningsgroep van buitenaf, bij veel konflikten een bliksemafleider geweest. Er was dus een mogelijkheid tot ontlasting.

In de gemeenteraad zetelden bewuste mensen, op die manier konden zij ook direkter gaan meespelen, wat in het begin te weinig gebeurde, dit was wellicht een fout van ons.

"Hart van de Kempen" heeft zeer sensibiliserend gewerkt, elke week kwam er telefoon van hen, ze informeerden ons over vanalles en nog wat en stelden voortdurend vragen. Zij betekenden voor ons een sterke stimulans. Het werd bijna een noodzakelijke voorwaarde om behoorlijk verder te kunnen. De informatie via hun blad betekende een grote hulp, kwam daarbij het blad van de meerderheid, van de oppositie en het gemeenteblad. Op die manier werd de bevolking via vier kanalen voortdurend geïnformeerd. De openheid van het proces danken wij aan deze verschillende informatiekanalen. De gemeente werkte dus sterk mee, ook al vergde dat uitgaven, want ook de info-verspreiding kost veel geld. Op één punt moet echter nog veel werk geleverd worden: planning vergt een sterke koppeling tussen programma en financiële middelen. Wegens beperkte middelen en het gebrek aan gepaste methoden, kon deze band tot nu toe te weinig gelegd worden. Het opmaken van de jaarlijkse en vooral meerjaren-begroting moet in de toekomst meer deel gaan uitmaken van de planningsactiviteiten van de gemeenten.

PS. Hoe was de persweerslag? Mager-tjes, zo dacht ik.

JB. In de plaatselijke pers ging dat nog, we hebben trouwens pers-konferenties gegeven. Maar buiten de eigen streek was dat zeer flauw. Ruimtelijke planning schijnt de mensen niet aan te spreken. Nochtans komen er fundamentele vraagstukken aan bod: grondbeleid, inspraak, verkeersveiligheid, noem maar op. Er moet gewerkt worden aan de verspreiding van een nieuwe woon- en ruimtekultuur. Het vormingswerk vervult in dit proces een sleutelpositie.

PS. Stel je voor dat er zo veel over gepubliceerd wordt en dat de vraag naar structuurplanning zeer groot wordt. Beschikken wij in Vlaanderen over voldoende bekwame begeleiders, zowel qua inspraak als qua planning? Is het gevaar niet erg groot dat enkele, kommercieel vlotte jongens de hele, toch zeer kwetsbare zaak scheeftrekken?

JB. We hebben in Vlaanderen onvoldoende krachten om op grote schaal aan structuurplanning te doen. Ik vrees voor het vraag-en-aanbod-effect. Dan wordt het kommercieel, en dat is het niet, ook al moeten de begeleiders uiteraard worden betaald. Maar dat is nog iets anders. Wij zijn als planningsgroep bezig met drie tot vier gemeenten. Dat is een maximum. Anderzijds wordt de mankracht daarvoor wel gevormd, te Leuven, Gent en Antwerpen. De studenten komen er op af, maar op het vlak van de kaders is daarvoor nog niets voorzien, en de crisis belet kaderuitbreiding. Planning is een essentieel onderdeel van het beleid, maar planners krijgen niet veel kansen, er zijn weinig openbare instellingen waar je planners kan vinden. Het beleid is sterk uitvoeringsgericht, plan-

ning zit er tot nog toe niet bij. De meerderheid van de gemeenten zegt trouwens ronduit dat planning niet hoeft. Daar scheert men alles over één kam, omwille van enkele minder geslaagde, meer commerciële voorbeelden. Er zijn echter ook goede voorbeelden, je kan op verschillende plaatsen gaan kijken waar het behoorlijk gebeurde of nog gebeurt. Daar moet men dan ook naar luisteren.

PS. Zijn er gemeenten waar zo'n proces dringend zou moeten gebeuren, dringender dan elders? Waar het nog allemaal goed is en waar men de zich aankondigende grootschaligheid nu een halt moet toeroepen?

JB. Planning omwille van het welzijn van de bevolking, is altijd en overal nodig. Vooral daar waar de potentiële krachten voor de verandering aanwezig zijn. Dat voel je zitten, dat weet je. Neem de structuurschets voor Vlaanderen. Die zou de gemeenten moeten aanduiden waar er iets moet gebeuren. Dat kan, dat is echt niet zo moeilijk. Neem de fusie van Antwerpen. Men had daar zes jaar geleden aan dergelijke planningsprocessen moeten beginnen om die fusie voor te bereiden. Anderzijds is de vorming en de opleiding zeer belangrijk. Zoniet zit je overal ter plekke met onoverbrugbare onmacht?

PS. Zeg maar wat over goede wil, dé voorwaarde zonder de welke nergens iets kan draaien.

JB. Beslist. De rode draad door dit alles is: relaties tussen mensen, openheid, verdraagzaamheid, goede én politieke wil, ernstig willen samenwerken en aan beleid doen.

PS. De beleidsman die, wetend wat structuurplanning is, weigert ze toe te passen, stelt zich fundamen-

teel ondemokratisch op?

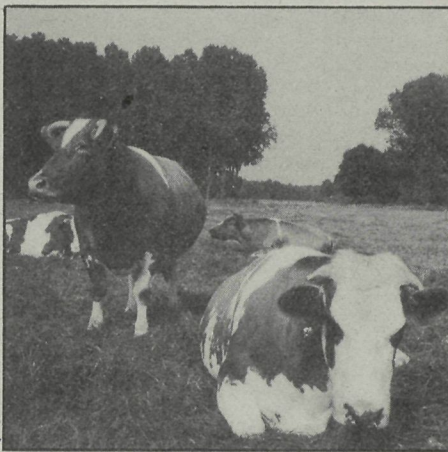
JB. Als zo'n beleidsman de fundamente van de structuurplanning (betrokkenheid, openheid, openbaarheid) niet wil toepassen stelt hij zich inderdaad fundamenteel ondemokratisch op.

PS. Structuurplanning is niet duur, daarenboven leidt ze tot heelwat besparingen, niet?

JB. Structuurplanning bespaart, ook op korte termijn, miljoenen. Daar zijn bewijzen van. Te Puurs hebben we een alternatief tracé voorgesteld, tegen het gewestplan in, voor de ring rond Willebroek op het grondgebied van Puurs - de verbinding Mechelen-Dendermonde. Over dat alternatief werd gepraat met de mensen van het Ministerie van Openbare Werken, die daar open voor stonden. We hebben dus samen een andere oplossing gezocht, die er gekomen is. En dat met de volgende kenmerken:

- veel goedkoper, de bereikte besparing voor die ene weg alleen al vormde minstens het twintigvoud van de totale kosten van de structuurplanning;
- er moesten geen landbouwgronden worden onteigend. Het gebied kon dus in gebruik blijven;
- technisch is deze oplossing veel beter. Onder meer al inzake de verkeersveiligheid: allemaal kosten bij ongevallen bijvoorbeeld die dus niet moeten worden uitgegeven.

Of neem de elektrifikatie van de spoorwegen en het afschaffen van de overwegen. De NMBS doet dat gemeente per gemeente. De voorbeelden zijn er te Blaasveld, te Boechout, noem maar op. Voor de leefbaarheid van de dorpskernen komen er meestal slechte oplossingen uit de bus. Dit probleem zou globaal moeten aangepakt worden over heel Vlaanderen. Te Bornem lag een voorstel op tafel voor de bouw van een via-

Zij begrijpen niet waarom hun tafel steeds maar kleiner wordt!

dukt, dwars doorheen de gemeente. Uit de structuurplanning zijn teenvoorstellen ontstaan.

PS. Dat lijken me vrij sterke argumenten.

JB. Er zijn zoveel voorbeelden te geven, planning moet leiden tot besparingen, dat kan niet anders. Dat is met de planning van het huishoudelijk budget toch ook de bedoeling. Daarenboven bespaart planning niet alleen al miljoenen voor de uitgaven, ook in aanzienlijke mate op ruimte, op allerlei vitale elementen.

PS. En toch is er geen geld om planners in de kaders te voorzien? Ook niet als die uitgave andere, véél grotere uitgaven zou vermijden?

JB. Om de eindjes aan mekaar te kunnen knopen, moeten de meeste groepen die aan planning doen, ook op andere vlakken werkzaam zijn, bv. op architectuurgebied. Planning wordt slecht betaald en is in de kaders ondergewaardeerd.

Paul Staes.

De Canadese zeehondenjacht

Dr. Wim M.A. De Smet

Sinds een vijftiental jaren wordt de publieke opinie overstelpt met sensationele gegevens over de zeehondenjacht in Canada. Een groot aantal van die berichten bevatten uiterst emotionele zaken: jonge zeehondjes, die levend gevild worden voor de ogen van hun moeders, wanhopige pogingen van het moederdier om haar jong te beschermen, op winst verlekkerde bruten, de roekeloze daden van jonge natuurbeschermers, de opvallende tussenkomsten van filmsterren, het bloed van niet minder dan 180.000 "baby-zeehondjes", die meedogenloos worden neergeknuppeld, enz.

Ik wil hier de meest gebruikte maar dikwijls povere argumenten van tegenstanders van die zeehondenjacht aan de realiteit toetsen.

De ware reden van het massaal internationaal protest ligt m.i. in het feit dat een aantal mensen en hun organisaties, die zich in dit onderwerp hebben vastgebeten, daar succes mee hebben geoogst en, gedreven door dit succes, erop blijven doorhameren. Helaas leiden zij op die manier de aandacht en ook de financiële steun van de meer urgente, doch minder emotie opwekkende problemen van de natuurbescherming en de mensheid af. Het financieel succes dat sommige personen en organisaties met deze acties behaald hebben en de manier waarop die gel-

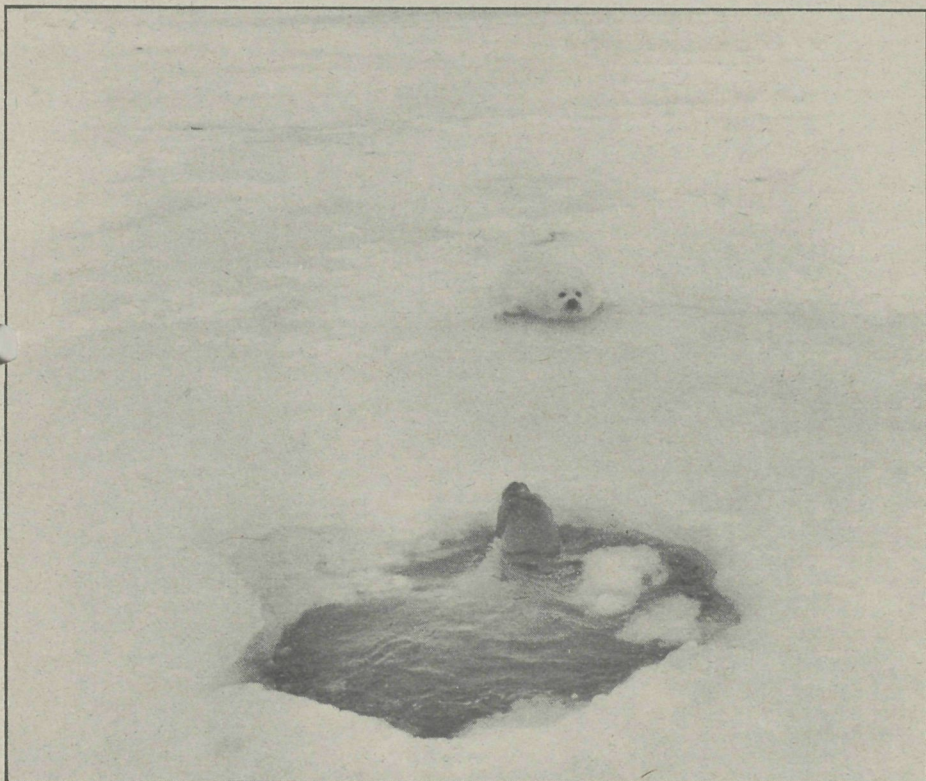
den aangewend worden siert het trouwens niet.

De bewering als zou de soort (de zadelrob) uitsterven is nonsens. Het huidige bestand voor Canada wordt op zo'n anderhalf miljoen geschat, met een jaarlijkse toename van 2%. Dit ondanks de grote prelevatie die elk jaar goedgekeurd wordt. Wat me bij mijn reis in Canada in 1979 getroffen heeft is het ernstig en omvangrijk wetenschappelijk onderzoek dat in talrijke centra verricht wordt over de zeehonden, teneinde hun aantallen goed te beheersen.

Men beweert ook dat de dieren levend gevild worden. Dit is een bewering die ontstaan is door gebrek aan kennis. De bewegingen die in het afgestroopte kadaver nog kunnen optreden wanneer het met het ijs in aanraking komt zijn reflexen, waarbij van pijnregistratie geen sprake is. Bij jonge zeehonden is de schedeldooz zo broos, dat deze met een enkele slag in nagenoeg 75% van de gevallen verbrijzeld is, en dat in 99.2% van de gevallen een zware hersenhemorragie met onmiddellijk volledig bewustzijnsverlies optreedt. Over de dood kan men niet zeker zijn, wel over de gevoelloosheid.

Men vindt het ook schandalig dat men dieren doodt die niet echt nodig zijn. Hier betreden we een moeilijk domein. De vegetariër oordeelt ook dat de mens kan leven zonder vlees te eten, maar 99% van de mensen eet toch vlees. Het is waar dat het vet

Inspraak

en het leder die uit zeehondenvellen wordt gewonnen ook uit andere dieren kunnen worden bekomen. Die moeten echter ook worden gedood, tegen een andere prijs en zij zijn van een andere kwaliteit.

Daarbij mag men niet vergeten dat de jaarlijkse jacht duizenden vissers gedurende weken werk verschaft. Duizenden mensen, die niet, zoals men beweert, op bloed uit zijn, maar gewoon hun werk doen zoals het personeel van een slachthuis het zou doen, brengen alzo jaarlijks 5.5 miljoen Canadese dollars op die de overheid zeker kan gebruiken. Dit is dus niet met één pennetrek van de kaart te vegen.

Dat de moederdieren een vreselijke shock ondergaan bij het verlies van hun jong wordt door geen enkel ernstig gegeven bewaarheid. In normale omstandigheden verliezen nagenoeg 20% van de moederdieren hun jong door andere omstandigheden. De jacht op zeer jonge dieren is dus uit natuurbeheer meer verkiezelijk wegens de reeds hoge natuurlijke mortaliteit. Diegenen die daarbij nog beweren dat het een enig geval is dat jonge dieren worden afgemaakt, schijnen geen weet te hebben van de jonge Astrakanschapen, die ook geslacht worden

Inspraak

voor de pels, de speenvarkentjes die op tafel verschijnen, en de ontelbare kalveren, die de kans niet krijgen de volwassen leeftijd te bereiken omwille van de vraag naar mals vlees.

"Het is mensonwaardig die lieve, schattige dieren te doden".

Dit argument raakt één van de kernen van het emotioneel aspect van de zaak. Het schattig snoetje van een wit zeehondenjong (speciaal nog "baby" genoemd) wekt inderdaad veel sympathie. Zulke redenering zou echter impliceren dat men aantrekkelijke dieren niet mag doden, terwijl men zich niet hoeft te bekreunen om minder of niet aantrekkelijke, iets wat volkomen onaantvaardbaar is.

Het is ook onjuist te beweren dat men enkel om de pels doodt. Het is niet tegen te spreken dat de pels thans het meest begeerde produkt is, de financiële baten zitten echter ook voor 40% in het vet en voor 10% in het vlees.

Een ander probleem, waarvan we de dimensie amper kunnen overzien, is de weerslag van een groeiend aantal zeehonden op het visbestand in die wateren. Nu reeds vreest men dat het verminderd aantal lodden (zowel door visvangst als door het groeiend aantal zadelrobben) plaatselijk voedseltekort veroorzaakt voor de blauwe en gewone vinvissen en de bultruggen in de Canadese wateren, zodat een groeiend aantal van die dieren hun voedsel komen zoeken in het ongewone milieu nabij de kust en er verstrengeld geraken in visnetten, soms met katastrofale gevolgen. Maar ook de steeds groeiende mensheid, die steeds meer haar

voedsel moet betrekken uit de zee om hongersnood tegen te gaan, zal meer dan eens gekonfronteerd worden met beheersmaatregelen, die sommige zeehondenpopulaties op een bepaald niveau zullen proberen te houden. In die omstandigheden zullen ongetwijfeld andere redeneringen meer opgang maken dan deze die nu nog succes hebben.

De hele "anti-sealing-campaign" is een echte business geworden, gevoerd door mensen die amper iets van zeehonden afweten, maar ze heeft succes door de emotionele snaar te betokkelen, hetgeen grote sommen geld laat binnenstromen. De inkomsten van de campagnes bereiken 4 miljoen dollar, terwijl de ganse opbrengst van de jacht 5.5 miljoen is, min de kosten voor wetenschappelijk onderzoek en beheersmaatregelen. Eén feit is zeker, het publiek heeft er gretig in gehapt en blijft er, met toedoen van een aantal beroemdheden, in geloven. Men kan toch niet veel verwachten van de filmster Brigitte Bardot, wanneer ze beweert dat de jonge zeehondjes een wollen vacht hebben en dat het moederdier aan haar jong een lekkere vis wil brengen, maar van echte natuurbeschermers mag men toch verwachten dat ze er iets meer over zouden weten vooraleer te spreken.

"INSpraak" is een open tribune.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van deze rubriek, waarin de auteur onder eigen verantwoordelijkheid zijn persoonlijke mening weergeeft m.b.t. milieuproblemen in hun brede betekenis.

Reakties zijn steeds welkom.

Pers en Milieu

Jaak Vandermosten.

Deze rubriek geeft een overzicht van de milieuberichten uit de Nederlandstalige pers van februari '82.

Natuurbescherming

Een milieuvereniging die het jachtrecht over een gebied verwerft, is niet zo alledaagse gebeurtenis. Dit is nochtans het geval in het Oost-Vlaamse Munte, waar de Wielewaal-afdeling Gent voor een periode van 9 jaar het jachtrecht in het 18 ha grote H. Geestgoed verwierf. De vereniging is echter helemaal niet van plan van dit recht gebruik te maken; de bedoeling is alleen maar te beletten dat in het betrokken gebied nog langer gejaagd wordt. Er zijn immers sterke vermoedens dat er de afgelopen jaren beschermde vogels werden neergeschoten.

De Grote Keignaart te Oostende wordt definitief geklasseerd. Eind 1980 kwam deze kreek in het nieuws toen er vuilnis in het water werd gestort en een stuk van de rietkraag verdween. Het Oostends stadsbestuur kwam bovendien met een aantal niet erg natuurvriendelijke plannen voor de dag. Maar nu zijn de moeilijkheden blijkbaar uit de weg en om de bescherming van het hele Oostendse krekengebied na te streven en voor het natuurbeheer in de bestaande geklasseerde reservaten in te staan, werd de vzw "De Kregen" opgericht, in de hoop dat alle kregen zullen geklasseerd worden als landschap.

De ASLK heeft aan het World Wildlife Fund (WWF) de opdracht gegeven een dossier samen te stellen ten

behoefte van het onderwijzend personeel. Het betreft een diamontage en een handleiding, waarin de leerkrachten, samen met een korte inhoud van de wereldstrategie voor natuurbehoud, de nodige elementen kunnen vinden om de gepaste commentaar bij de dia's te kunnen geven.

Op aanvraag zal de ASLK aan alle spaar-actieve scholen dit dossier gratis toezenden. Het volstaat een briefkaart te zenden aan de dienst Public relations, Wolvengracht 48, 1000 Brussel. Ja ja, wanneer natuurbehoud een verkoopargument wordt.

In de Antwerpse zoo werd een jonge dolfijn geboren. Op zich is dat geen ongewone gebeurtenis, maar in de meeste gevallen sterven deze dieren na enkele uren. De jonge Antwerpse dolfijn leek zich aanvankelijk zeer goed aan te passen en de overlevingskansen lagen vrij hoog, maar na tien dagen kwam er plots een einde aan het leven van "Jantje dolfijn". Ondertussen had deze niet zo alledaagse attractie voor een fel verhoogde belangstelling in het Antwerpse dolfinarium gezorgd.

Pers en Milieu

Energie

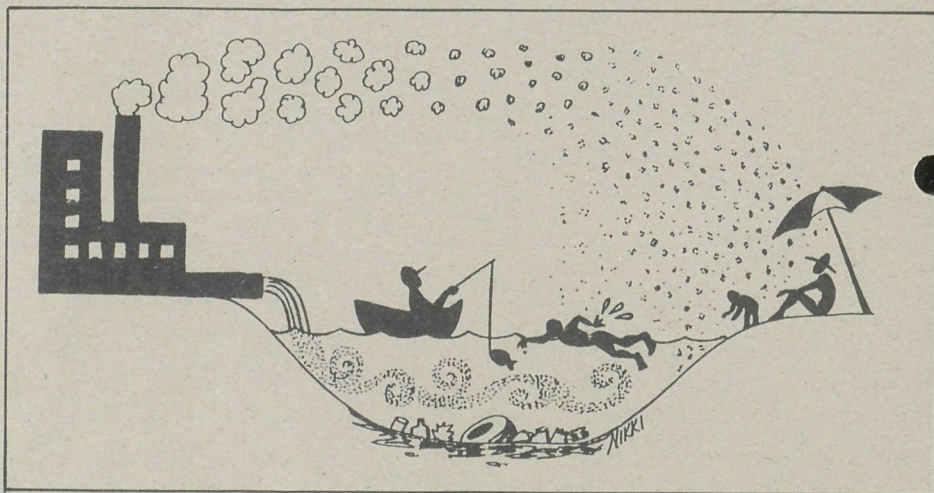
In het Henegouwse Thulin, in het oude steenkoolgebied van de Borinage, werden proefnemingen gestart voor de ondergrondse vergassing van steenkool. De fondsen voor de bouw van de proefinstallatie werden verstrekt door de EEG, België en de Duitse Bondsrepubliek. Het procedé werkt als volgt: tot op een diepte van 860 meter worden twee pijpen geboord. Dan wordt in één pijp onder zeer hoge druk perslucht gestuurd om de doorlaatbaarheid van de steenkoollagen te vergroten. Vervolgens wordt de lucht op de kolen ontbrandt. Het aldus ontstane gas wordt via de tweede pijp opgevangen. Het is een laagwaardig gas dat bijvoorbeeld als brandstof in elektriciteitscentrales zou kunnen gebruikt worden. De test zal vermoedelijk tot 1985 doorgaan en het is dus nog een beetje te vroeg om een oordeel te vellen over deze nieuwe vorm van energiewinning.

Kernenergie

Het studiecentrum voor kernenergie te Mol gaat een ondergronds laboratorium bouwen voor het opslagen van hoog-radioactief afval. Het laboratorium wordt uitgegraven in de 227 meter diep liggende kleilagen. Eind 1983 zouden de werken beëindigd moeten zijn. Vanaf dat ogenblik kan gestart worden met proefnemingen om na te gaan of de kleilagen inderdaad geschikt zijn voor het opbergen van radioactieve stoffen. Het onderzoek zou tot 1987-88 lopen.

Watervervuiling

Op initiatief van de natuurvereniging Natuur 2000 en met de medewerking van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie en de Wielewaaljongeren, werd op 13 februari in het Oostends stadscentrum betoogd. De jongeren wilden hiermee protesteren tegen de vergaande vervuiling van de Noordzee.

Korte berichten

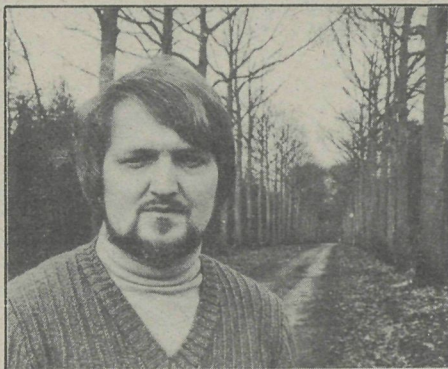
De ballade van het Vlaamse dorp

Met de regelmaat van de klok komen bij de BBL vragen binnen om inlichtingen over langspeelfilms die het probleem van het leefmilieu behandelen. Meestal moeten wij die mensen dan teleurstellen, tenzij het over kenenergie mag gaan.

Het is een markant feit dat in een tijd waarin iedereen de mond vol heeft over het leefmilieu, er zo weinig films over dit leefmilieu bestaan of altans te verkrijgen zijn. Aan deze leemte wordt alvast een stuk verholpen, want in de filmcyclus van de "Vlaamse Explorators" wordt nu een prent aangeboden die als titel heeft "De ballade van het Vlaamse dorp".

De kineast, Jos Aerts, heeft jarenlang filmmateriaal verzameld over het wel en wee van zijn dorp Zoersel (zie ook elders in dit blad). Deze honderden meters pellicule heeft hij gemonteerd tot een 2X45 minuten durende langspeelfilm en dit op een zodanige manier, dat de film toepasbaar is op ongeveer elk dorp in dit Vlaamse landje.

In een eerste deel wordt gemijmerd over voorbijgane toestanden en tijden toen de mens nog veel meer in harmonie leefde met de hem omringende natuur, harmonie die steeds meer teloor gaat aan wat men de 'vooruitgang' pleegt te noemen. Erg veel aandacht besteedt hij daarbij aan een van de pijlers van het dorpsgebeuren, nl. het verenigingsleven. In het tweede deel gaat de auteur dieper in op de oorzaken die volgens hem aan de basis liggen van de te loorgang: het monopolie van het autoverkeer, het inplanten van woonwijken waar die niet thuis horen

en nauw daarmee verbonden, het steeds verder terugdringen van landbouw en natuur.

Ofschoon de film sommige problemen wat te licht en te vlug behandelt en soms wat te veel zweemt naar nostalgie over wat niet meer kan zijn, is "De ballade van het Vlaamse dorp" een zeer verdienstelijk document. Er wordt klaar en duidelijk de vinger gelegd op een aantal zere plekken waarbij duidelijk wordt dat het overheidsbeleid (of juist het gebrek aan) de voornaamste oorzaak is van de verloedering van het platteland. De kineast ontwikkelt hierbij een aantal ideeën en standpunten, waarbij iedereen vrij is om er al dan niet mee eens te zijn. Dit maakt de film echter tot een interessant document voor mensen en groeperingen die gekonfronteerd worden met de steeds verder durende "ontmanteling" van de plattelandswaarden in hun dagelijkse strijd voor een beter leefmilieu. De film is uitstekend geschikt om een (diskussie) avond in te leiden. Een vertoning kost 5000 fr. en voor verder inlichtingen kan men steeds terecht bij: Jos Aerts - Schriekbos 7, 2153 Zoersel. Tel: 031/83.35.33.

DVM.

Korte berichten

Milieu-tentoonstelling te Oostende

De onlangsopgerichte regionale vereniging "Leefmilieu Middenkust" organiseert van zaterdag 6 tot en met zondag 14 maart een milieu-infotentoonstelling in de Standaard Boekhandel te Oostende, Kapellestraat 103.

Stands en voorlichting over: milieu-bescherming, natuurbehoud- en beheer, ruimtelijke ordening, energiebeleid, voedselkwaliteit, natuur- en milieu-educatie, milieubeleid, milieurecht.

De tentoonstelling is toegankelijk alle werkdag van 9 tot 12.30 u en van 13.30 tot 18 u (ook op zaterdag) en 's zondags van 10 tot 12.30 u en van 13.30 tot 19 u.

Inlichtingen: Leefmilieu Middenkust R. Verburch, Molenstraat 9, 8420 De Haan.

JV.

Diareeksen landbouwproblematiek

De Werkgroep Landbouw Leuven is ontstaan eind 1979, toen een aantal afgestudeerden van de Landbouwwetenschappen besloten de huidige situatie van de landbouw dieper te bestuderen. Ze merkten al gauw dat, als er van enig landbouwbeleid kan gesproken worden, deze vooral gericht is op de grote geïndustrialiseerde bedrijven.

Rond de problematiek van de "kleine boer" in het huidig landbouwbestel werd dan een heel project gestart, waarvan het meest zichtbare aspect (letterlijk dan) de diareeksen en de voordrachten is.

Rond de thema's als: vleesproduktie, hormonen, landbouwers in de Derde

Wereld, landbouw vs. natuur en milieu, kunnen telkens diareeksen (1000 fr.) of voordrachten (500 fr.) aangevraagd worden. Wil je een koncreet onderwerp uitgedokterd zien of een aktiedag enigszins animeren, neem contact op met de Werkgroep Landbouw Leuven. Dekenstraat 64, 3000 Leuven. Tel: 016/20.15.82.

WV.

Elcker-ik Gent

Waar sommige mensen en verenigingen inleveren niet enkel financieel zien, blijft Elcker-ik Gent er stevig tegenaan gaan. Zo kan je in de volgende maanden het volgende bijwonen:

Cyclus ekologische denkers:

Dinsdag 9 maart: Rudolf Bahro, waarover je in dit nummer een uitgebreide inleiding tot z'n gedachtenwereld kan lezen. Zelf actief bij de Grünen brengt hij een marxistisch geïnspireerde kritiek op het socialisme en het neo-kapitalisme.

Dinsdag 16 maart: André Gorz, die de klassieke paden van het socialisme de laatste jaren verliet om meer ekologische denkwegen te betreden.

Dinsdag 23 maart: De milieubeweging in Duitsland, een analyse van die beweging en een uiteenzetting van het strategiemodel van "Die Grünen". De avond wordt ingeleid door aktivelingen uit die beweging.

Dinsdag 30 maart: De milieubeweging in Vlaanderen, een avond rond de politieke betekenis van de milieubeweging bij ons. M.m.v. M. Dubrulle (AGALEV), J. Leemans (BBL) en P. Leroy.

Al deze avonden starten om 20 uur, in Elcker-ik zelf, behalve de laatste (zaal van de ASLK, Zonnestraat 2)

Korte berichten

Deelnemingsprijs voor de hele reeks 300 fr. Inschrijvingen op het Elcker-ik sekretariaat, Hoogstraat 9, Gent Tel: 091/ 23.50.34.

Tentoonstelling GE.B.AK.:

van 26 maart tot en met 9 april organiseren de Gentse Buurt- en Aktiegroepen (Gebak) een eigen stadsvernieuwingstentoonstelling.

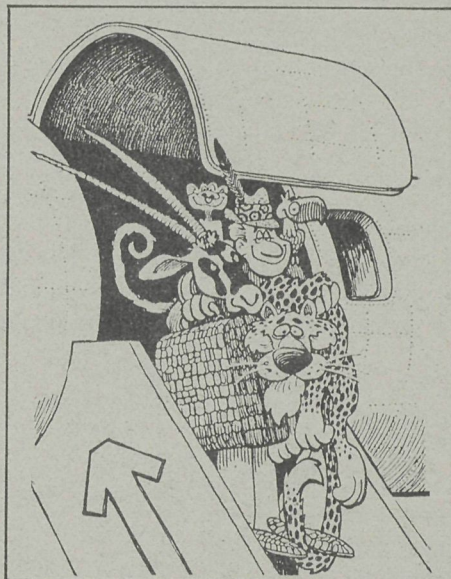
Daar de stad Gent, pilootstad voor de stadsvernieuwingcampagne '81 alweer een luttel uitvoerde gaat het Gebak nu zelf een overzicht geven van de Gentse buurtgroepen, waar, waarom, waaraan en hoe ze werken, afzonderlijk én samen. De tentoonstelling is te bezichtigen in de kelderverdieping van het Elcker-ik-huis te Gent, elke werkdag van 19.30 tot 23 uur. Scholen kunnen op afspraak ook in de dag een bezoekje brengen.

Openingsreceptie vrijdag 26 maart vanaf 20 uur. Er is drank voor iedereen!

WV.

Kaderdag handel in bedreigde dieren en planten

Natuur 2000 organiseert een kaderdag rond de handel in wilde dieren en planten om, na de ratifikatie van België van de Konventie van Washington, de stand van zaken eens van naderbij te zien. Een uitleg van wat de konventie nu eigenlijk is en welke rol België daarin kan spelen, de aktiemogelijkheden voor de jeugdbonden en een film over de handel in bedreigde dieren "Business of Extinction" zijn voorzien om de (Paas-)zaterdag interessant te maken. De kaderdag gaat door op 10 april, van 14 tot 18 uur in het

Stedelijk Jeugdcentrum "Den Wolsack"
Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen.

Inschrijvingen (50 fr.) schriftelijk aan het sekretariaat van Natuur 2000 - jeugdbond - Bervoetstr. 33 Antwerpen. Tel: 031/31.26.04.

WV.

Student zoekt !

Student in kriminologie zoekt voor zijn tesis over witte boorden criminaliteit - meer bepaald over het storten van giftig chemisch afval in de Antwerpse Kempen en het opsporings- en vervolgingsbeleid hieromtrent - dokumentatie en informatie over het probleem. Bewoners, aktievoerders, geïnteresseerden of lezers kunnen alles wat zij hieromtrent hebben of weten tegen eventuele vergoeding of voor het kopiëren opsturen naar: Rudie Bollaerts - Grote Baan 124, 2990 Wespelaar.

Publikaties

Internationale handel in wilde planten en dieren

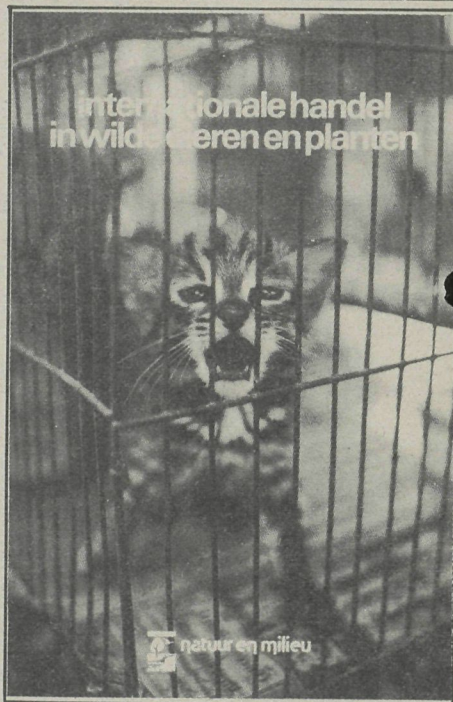
Wie wordt al eens niet verleid door ivoor, pels of een exotische schelp. Daarbij denkt de eventuele koper echter niet onmiddellijk aan de katastrofale gevolgen voor de fauna en de flora van deze over het algemeen verre landen van herkomst.

Het leegplunderen van de wereld voor onze luxebevrediging heeft er toe geleid dat verschillende planten- en diersoorten vrijwel geheel uitgestorven zijn en dat steeds meer soorten op de 'zwarte lijst' komen te staan.

Om deze handel in bedreigde planten- en diersoorten enigszins in te dijken werd in 1973 de Konventie van Washington ondertekend, met als doel te beschermen wat er nog rest en dit door het regulariseren van de in- en uitvoer van planten, dieren en hun produkten die in de konventie werden opgenomen.

De uitgaven van de Stichting Natuur en Milieu (Nederland) "internationale handel in wilde dieren en planten" is een Nederlandse bewerking van "International trade in wildlife". Het boek schetst de aanloop tot de eigenlijke konventie die in bijlage volledig wordt weergegeven, tezamen met de Nederlandse Wet Bedreigde Uitheemse Diersoorten.

Een vlotte tekst, frapante voorbeelden, cijfermateriaal en opvallende illustraties maken de lezer bewust van de ware omvang van 'één ivoren sieraad' of 'één krokodillederen handtas'. De koper vergeet wel eens dat er nog mensen zo denken en de vraag naar exotisme, gevoed door een zeker snobisme, aldus sterk toeneemt. Een steeds verdergaande en winstgevende roofbouw is daarvan

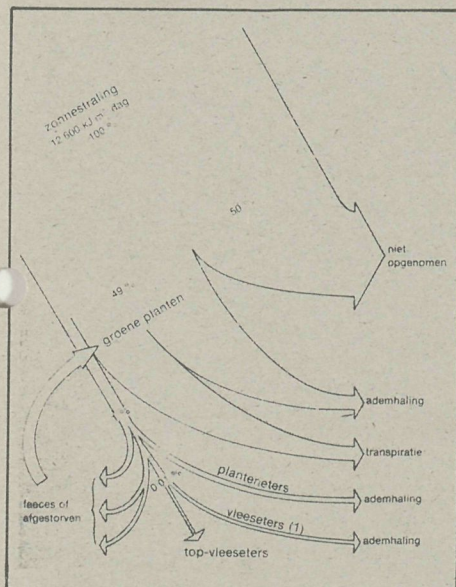
het gevolg. We moeten dringend van de opvatting af dat de gehele aarde ten dienste van de (westerse) mens dient te staan. Internationale handel in wilde dieren en planten zet een stap in de goede richting van zo'n bewustmaking.

160 blz. Bestellen door storting van 15.75 gulden (port inbegrepen) op postgiro 9933 t.n.v. Natuurmonumenten 's-Graveland, onder vermelding van de titel. Groepen of verenigingen die meerdere exemplaren tegelijk bestellen, kunnen 20% reductie verkrijgen. Kontakt opnemen met Natuur & Milieu (Utrecht-Nederland) WV.

Publikaties

Bio buiten

In 'bio buiten' of het leerboek voor ecologie wordt in een 100-tal bladzijden getracht een overzicht te geven van wat ecologie nu juist is, de probleemstellingen, de deelaspekten. Het boek is zoals de naam het zegt, gericht op leren, dus onderwijs en wel voornamelijk de biologies in de humaniora. De auteurs gaan er van uit dat een modern biologieonderwijs niet meer denkbaar is zonder behandeling van de ecologie. Zij gaan dan ook dieper in op o.a. populatiepyramiden en -dynamiek, voedselketens, ecosystemen, vervuiling, hinder, natuur- en milieubescherming. De invloed van de mens op zijn omgeving en de duidelijke implicaties daarvan, de wisselwerking tussen mens-dier-plant-ruimte wordt op een duidelijke wijze uiteengezet. Daarnaast worden de belangrijkste

biotopen uit onze streken uitvoerig besproken, zodat ook het zo noodzakelijk praktisch veldwerk vericht kan worden.

In afwachting van een geïntegreerde milieu-educatie, dat beleidsmatig gevoerd wordt, hebben we hier een handig en klaar boek voor de "voorlopers" leraren en leerlingen bio. Stel het eens voor in de klas mocht jouw leraar nog niet tot die groep behoren.

Uitgeverij De Nederlandsche Boekhandel - ± 100 blz., prijs 190 fr. (20% reductie bij meer dan 10 stuks)

WV.

Energie besparen thuis

Wie wenst zijn energieverbruik niet te verminderen, zonder daardoor in middeleeuwse toestanden te vervallen? Veel mensen, dacht de Spectrum uitgeverij, want juist rond dit thema brengt zij in haar Samenreeks het boek "Honderd vragen over energie besparen thuis" uit. Honderd vragen, van "zijn snelkookpannen zuinig of niet", tot "wat is eigenlijk vloerisolatie" met telkens korte duidelijke antwoorden. Het is echter geen uitgebreid knutselboek, gezien veel van die tips zondermeer kunnen uitgevoerd worden. Het boekje is opgesteld door S. Van De Boom en P. De Jong, twee Nederlanders; wat zuinigheid betreft, ben je dus op het goede adres. Koop het boek, pas één van die tips toe en je wint de prijs ervan zeker terug.

Uitgeverij Het Spectrum - Samenreeks - ± 140 blz, pocketformaat en -prijs.

WV.

Publikaties

Waterrijk

Ondanks een overstelpend aantal publikaties over de natuur, is er over het leven in, op en om sloten en plassen weinig in de boekhandel te vinden. Deze euvel trachten Midas Dekker (auteur) en Jan den Hengst (fotograaf) te verhelpen. Zij hebben zich enkele jaren verdiept in de mysteries van het leven in het Nederlandse en Vlaamse binnenwater. Vaak leidde hun speurtocht tot verrassende resultaten. Het is echter niet weer een boek voor specialisten maar eerder een doorbladerboek, een 'plaatjes kijken' boek, voorzien van degelijke informatie over de zo gevarieerde wateromgevingen die onze streken rijk zijn. Sloot, plas, meer, beek en rivier worden telkens uitvoerig geillus-

treerd en besproken.

Uiteraard wordt hier niet enkel aandacht besteed aan het natuurschoon (water - plant - dier) maar ook aan hetgeen we er soms tussen laten en later door anderen wordt teruggevonden en wat er niet thuis hoort. Enkel een degelijk beheer en het opbrengen van respect kan er voor zorgen dat onze kinderen dit natuurschoon niet enkel in Midas Dekker's boek zullen kunnen aanschouwen.

Waterrijk - Midas Dekker
Uitgeverij Het Spectrum - 160 blz.
Prijs: 450 fr.

WV.

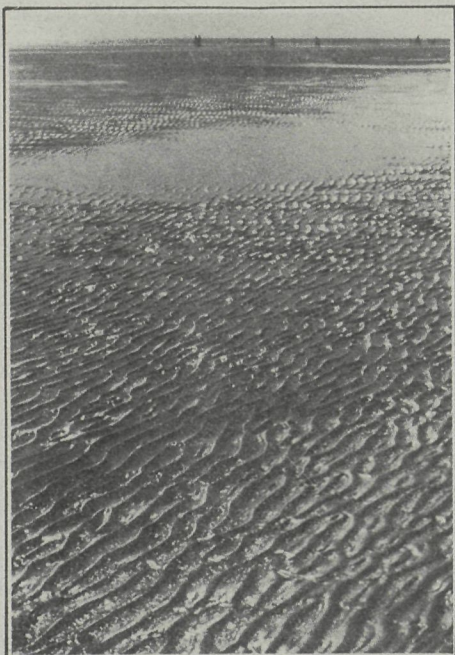
Waar komt die rotzooi toch vandaan ?

Een vraag die de Stichting Brabantse Milieufederatie (Nederland) zich stelt en waar ze ook een stevig antwoord op weet.

In deze handleiding over afval krijg je een opsomming van alle mogelijke stoffen, met hun percentages in de totale afvalberg, wat er mee gedaan wordt en wat er zou kunnen mee aangevangen worden. Opties voor een ander afvalbeleid, waar verwerking, rekuperatie en kompostering de hoofdlijnen van zijn worden uit de doeken gedaan. Het geheel is doorspekt met leuke tekeningen, opmerkingen en uiteraard gedrukt op kringlooppapier.

Waar komt die rotzooi toch vandaan?
60 blz. - prijs: 9.50 gulden te
storten op gironr. 3309161.

WV.

OPROEP

Vriendinnen, vrienden

Kent u *Het Vredesboek* van Bernard Benson ?
Waarover gaat dit boek ?

Benson vertelt over:

de verschrikkingen van een atoomoorlog nu,
die oorlog is waarschijnlijk en
zal ons allen treffen.

Er is niet veel tijd meer.

Maar: oorlog kan vermeden worden, als...

Alle mensen vòòr vrede en tégen oorlog willen werken.

Zeer veel mensen willen inderdaad iets doen.

De **Vrienden van het Vredesboek** hebben een **Actiemodel** bedacht dat voor velen een hulp kan zijn en stellen dit model aan u voor :

De Vredesgazet

De Vredesgazet wil een boodschap zijn, gespreid over 5 nummers, die in de loop van dit jaar in alle Vlaamse gezinnen terechtkomt.

Lijkt dit u een enorme opdracht ?

Misschien wel, maar als vrienden van de vrede vinden wij, dat de vredesboodschap door alle vrouwen, mannen en kinderen in Vlaanderen gehoord moet worden.

Wij zijn met dit idee naar de organisatoren gegaan van de 25-oktoberbetoging tegen de kernwapens.
Die hebben het initiatief toegejuicht en alle steun toegezegd.

Wat moest er dan nog gebeuren ?

- a. de mensen vinden die *De Vredesgazet* willen maken ;
- b. de mensen die ze willen verdelen ;
- c. de mensen die ze willen betalen.

“a” is voor mekaar. Wij vroegen en vonden medewerking bij :

- medici tegen atoomwapens
- medewerkers van VAKA (Vlaams Aktiecomitee tegen Atoomwapens)
- medewerkers van UNICEF
- vrienden in perskringen

“b” Wie verdeelt de kranten ?

Daarvoor doen wij een beroep op u !

Indien u bereid bent een vijftigtal kranten te verspreiden in uw omgeving, geef ons dan uw naam en adres.

Wij zullen ze u bezorgen en u ook in contact brengen met andere mensen rondom u die hetzelfde willen doen.
Wellicht kent u zelf nog andere wijkbewoners of vrienden die willen meedoen en kunt u zo samen een hele wijk bedienen.

Als u meedoet, zend ons dan a.u.b. de bijgevoegde postkaart ingevuld terug !

“c” Wie zal dat betalen ?

200.000 ... 500.000 ... 1.000.000 krantjes ?

Die krantjes zullen 1,20 fr. kosten per stuk.

Een verspreiding van 5 x 50 krantjes kost $50 \times 1,20 \times 5 = 300$ fr., te storten op rek.nr. 001-1250100-40.

Wat zal in die krantjes staan ?

- toelichting bij de ideeën waarvan we hoger zijn uitgegaan ;
- artikels die aantonen, dat werken voor vrede hier en voor ontwikkeling in de derde wereld nauw samengaan ;
- aankondigingen van nationale vredesacties en plaatselijke vredesinitiatieven.

Tot slot dit :

De Vrienden van het Vredesboek wensen helemaal geen groep te zijn die andere gaat vervangen.

Met *De Vredesgazet* wensen we een dienst te bewijzen aan allen die reeds voor de vrede werken !

Wij zijn ervan overtuigd, dat zeer velen van een dergelijk actiemodel gebruik willen maken.

Wie verdere inlichtingen wenst, kan contact opnemen met :

De Vrienden van het Vredesboek
Vesaliusstraat 1, 3000 Leuven
016/23.01.31

Deze brief wordt u bezorgd door, die het initiatief van *De Vredesgazet* steunt en u voorstelt hetzelfde te doen.

In hoop.

Kalender

- Maart: Cyclus ekologische denkers, met o.a. R. Bahro en A. Gorz. Elcker-ik huis Gent, Hoogstraat 9-Gent. Zie ook Korte Berichten.
-
- 6-14 maart: Milieu-info-tentoonstelling in de Standaard Boekhandel te Oostende, Kapellestraat 103. Organisatie: Leefmilieu Middenkust. Zie ook Korte Berichten.
-
- 26 maart-9 april: Tentoonstelling Stadsvernieuwing Gent. Georganiseerd door het GEBAK in het Elcker-ik huis Gent. Zie ook Korte Berichten.
-
- 6-7 april: Planologische diskussiedagen met als thema: "Ruimtelijke gevolgen van een stagnerende economie en energieschaarsten". Inlichtingen Stichting Planologische Diskussiedagen/Stevinweg 1- 552, 2668 CN Delft.
-
- 10 april: Kaderdag rond de handel in bedreigde dieren en planten georganiseerd door Natuur 2000 te A'pen. Zie ook Korte Berichten.
-
- 21-22 april: Tweedaagse Nationale Verkeersveiligheidskongres met als thema: "Verkeersveiligheid in woonwijken" Plaats: RAI-Kongrescentrum Amsterdam. Inschrijvingen en volledig programma: ANWB - Verkeersafdeling Postbus 93200/ 2509 's-Gravenhage.
-
- 26-27 april: Information meeting for EEB members on the subject of deforestation. Georganiseerd te Luxemburg door het EEB. Inlichtingen: Vautierstraat 29 1040 Brussel. Tel.: 02/ 647.01.99.
-
- 17-31 juli: Kompostering van struikgewas en energiewinning: internationale opleidingsstage, georganiseerd door vzw Komitee Jean Pain op het proefstation te Londerzeel. Inlichtingen: Prinses Elisabethlaan 18 1030 Brussel. Tel.: 02/ 241.08.20.
-

Aankondigingen van milieumanifestaties zoals debatten, opendeurdagen, cursussen, stages, tentoonstellingen enz. kunnen voor eventuele opname in onze kalender opgestuurd worden naar het sekretariaat van BBL.

Xtskurzwklpoergfyz ? Ja !

Neen, dit wordt niet wéér een bedelaktie of een oproep tot uw reeds dikwijls beproefde solidariteit.

Alhoewel ...

Goedhartig zoals wij u kennen, tast u misschien reeds naar de geldbeugel.

Wacht even ...

Door de jaren heen heeft BBL zich zonder al te veel kleerscheuren door het financieel mijnenveld weten kronkelen. Is onze mijnendetektor defekt of liggen ze tegenwoordig dicht gezaaid? Een ding is zeker, als we binnenkort niet bibberend in ons ondergoed willen achterblijven moet o.a. Milieurama inbinden.

U hebt het reeds gemerkt, een dun 36 blz-nummer, een zwart-wit kaft. Voorwaar droefheid alom.

Tenzij ...

Ja, zes maanden geleden pakten wij uit met ekstra dikke nummers en verblindende kleurenkaften.

Hoogmoed hoor ik u reeds tussen het snikken door zeggen, maar die jeugdzonde vergeeft u uw troetelblad toch, niet? Het orkest staat reeds met één voet in het bruisend sop, maar tracht de melodie tot het einde zo bekoorlijk mogelijk te spelen. Voor eventuele valse noten onze ekskuses.

Ziezo, nu weet u het, u beslist zelf maar.

Groot hart, gulle hand?

"Milieurama" is het maandelijks tijdschrift van de Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen v.z.w.
Aarlenstraat 25, 1040 Brussel. Tel.: 02/ 230.94.10.
2de jaargang, nr. 3 maart 1982.
Verantwoordelijke uitgever: R. Dirks
Karel Van Den Oeverstraat 50,
2200 Borgerhout.

